

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІНОЇ ТА
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ТА
ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ»**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри ділової комунікації

Протокол № 1 від “29”серпня 2018 р.
Завідувач кафедри ділової комунікації

Я.С. Дибчинська

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Мета і завдання самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Теорія та практика перекладу»

Основною метою навчальної дисципліни «Теорія та практика перекладу» є подальший розвиток професійних умінь і навичок двостороннього перекладу та розвиток вмінь практичного застосування перекладацьких прийомів, які б забезпечили вірний вибір перекладацької стратегії в умовах усного послідовного та письмового перекладу за фахом. Для реалізації цієї мети самостійна робота набуває ролі провідної форми організації навчального процесу. У зв'язку з цим особливо важливо, щоб магістри, опанувавши знаннями і способами їх добування, усвідомлювали, що самостійна робота покликана завершувати завдання навчальної роботи, бо ніякі знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися справжнім надбанням особистості.

Тому, основними завданнями самостійної роботи студентів з дисципліни «Теорія та практика перекладу» є не тільки засвоєння навчального матеріалу, але й його розширення; не тільки подальший розвиток умінь та навичок перекладу, але і вдосконалення вміння працювати з різноманітними видами інформації, розвиток аналітичних здібностей, навичок контролю та планування навчального часу. Також, самостійна робота є найважливішою умовою самоорганізації в оволодінні методами професійної діяльності, пізнання і поведінки; є знаряддям управління самостійною пізнавальною і науково-виробничою діяльністю, що узагальнюється в процесі навчання і професійного самовизначення.

Самостійна робота студентів – це спланована робота, яка виконується по завданню та при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Зміст самостійної роботи здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряду підготовки «Країнознавство» має двоєдиний характер. З одного боку, це сукупність навчальних і практичних завдань, які виконуються студентами магістратури в процесі навчання, тобто, об'єкт їхньої діяльності. З іншого боку, це спосіб діяльності щодо виконання відповідного завдання.

Форми організації позааудиторної самостійної роботи

Позааудиторна самостійна робота студентів складається з двох взаємопов'язаних підсистем – систематичної і акордної самостійної праці. Під систематичною працею розуміють працю, розподілену по днях невеликими порціями, а під акордною – компактну і довготривалу за часом (індивідуальні завдання).

Метою самостійної роботи студентів є кількісне нагромадження навичок самостійної роботи до певного рівня, на базі якого виникає необхідність в акордній праці. Останній переслідує нову мету – перетворення цих навичок у нову якісну структуру (підготовка виступу, доповіді,

презентації, написання рефератів до дипломного проекту англійською мовою).

До основних форм організації позааудиторної самостійної роботи ми відносимо: роботу з автентичними текстами – переклад, реферування, аналіз; роботу з джерелами мережі Інтернет – пошук, переклад, аналіз; роботу з довідковою літературою та словниками, включаючи словники он-лайн; виконання тестових завдань.

Усі завдання, які містяться у даному посібнику, можна поділити на завдання репродуктивного типу, творчі і комбіновані, тобто такі, що включають елементи творчості і репродукції. Завдання надаються до кожної теми модулю. Наприкінці кожного модулю наводяться тести для самоконтролю самостійної роботи студентів.

Контроль самостійної роботи студентів

Основними принципами контролю самостійної роботи студентів є такі:

- систематичність – досягається тим, що контроль здійснюється у відповідності з розробленим графіком, затвердженим кафедрою і факультетом;

- масовість – контролюються всі студенти; контроль здійснюється за рахунок використання різноманітних методів і підходів;

- гласність – досягається простотою доступу студентів до результатів контролю, які відображаються в журналі академічної групи. Гласність контролю стимулює більшість студентів працювати систематично і вносить елемент змагання в самостійну роботу.

Контрольні заходи включають здійснення різних форм контролю виконання самостійної роботи студентів, найголовнішими з яких є поточний і підсумковий контроль знань.

Форми контролю самостійної роботи студентів за темами модулів є такими:

№ з/п	Назва теми	Форма контролю
1	Лексичні трансформації при перекладі.	Усне опитування, перевірка письмових перекладів у зошитах.
2	Способи перекладу лексичних одиниць.	Усне опитування, тестування, перевірка письмових перекладів у зошитах.
3	Фразеологія.	Усне опитування, анотування текстів.
4	Переклад термінів.	Тестування, усне опитування.
5	Переклад деяких складних лексичних явищ.	Письмовий переклад, реферування тексту, усний переклад.
6	Граматичні трансформації при перекладі.	Письмовий переклад, письмовий аналіз тексту.

7	Переклад пасивних конструкцій.	Усне опитування, перевірка письмових перекладів у зошитах.
8	Переклад безособових та неозначено-особових речень.	Усне опитування, тестування, перевірка письмових перекладів у зошитах.
9	Модальність.	Тестування, усне опитування.
10	Неозначені форми дієслова.	Письмовий переклад, письмовий аналіз тексту.
11	Замінники іменника. Артикль.	Письмовий переклад, реферування тексту, усний переклад
12	Передача значень синтаксичних конструкцій.	Тестування, усне опитування
13	Деякі морфологічні труднощі перекладу.	Усне опитування, перевірка письмових перекладів у зошитах.
14	Техніка роботи зі словниками.	Усне опитування, перевірка письмових перекладів у зошитах.
15	Аналіз і переклад простого речення.	Письмовий переклад, письмовий аналіз тексту
16	Аналіз і переклад складного речення.	Письмовий переклад, реферування тексту, усний переклад

Поточний контроль з дисципліни «Практикум перекладу» є невід’ємною складовою частиною навчального процесу, який здійснюється під час практичних занять.

Ми використовуємо наступні форми поточного контролю виконання аудиторної і позааудиторної самостійної роботи студентів:

- усне опитування за матеріалами розглянутої теми на початку наступного практичного заняття з оцінкою відповідей студентів;
- письмове фронтальне опитування студентів на початку чи наприкінці практичного заняття;
- перевірка виконання завдань самостійної роботи у зошитах;
- перевірка знань та умінь на практичних заняттях;
- тестова перевірка;
- перевірка знань і вмінь шляхом використання інтерактивних технологій навчання (он-лайн тестування, усний переклад відеозаписів).

Самостійна робота студентів є складовою частиною модульної перевірки знань. Результати перевірки самостійної роботи враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

Підсумковий контроль самостійної роботи студентів за темами модулю включає:

- відповіді на контрольні або тестові питання;
- перевірку самостійно виконаних завдань у зошитах;
- перевірку рефератів, анотацій, письмових перекладів;
- перевірку виконаних індивідуальних завдань.

Упродовж семестру різні види самостійної роботи студентів оцінюються такою максимальною кількістю балів:

1. Виконання письмових перекладів, аналіз та реферування текстів у письмовому вигляді – 10 балів;
2. Атестації (або тестування) – 10 балів;
3. Виконання письмових контрольних робіт на практичних заняттях – 5 балів;
4. Усна відповідь на практичному занятті – 2 бали;
5. Повідомлення з теми заняття, доповнення виступу, корегування та доповнення виступів інших студентів, участь у дискусії – 3 бали.
6. Виконання індивідуального завдання – 20 балів.

Методичні вказівки до виконання завдань за темами

Навчальний посібник «Теорія та практика перекладу» побудований за модульним принципом і передбачає аудиторну і позааудиторну самостійну роботу до кожної теми модулю.

Завдання до тем модулю містять речення з автентичних джерел для перекладу з англійської мови українською, коментування прийомів перекладу, аналізу способів перекладу певних лексичних, граматичних, синтаксичних і морфологічних труднощів перекладу.

До того, як розпочати виконання завдання, студентам рекомендується звернути увагу на посилання, яке подається у дужках після формулювання завдання. Це – посилання на розділи довідника з теорії та практики перекладу, який розташовано у підручнику. Довідник містить коротку теоретичну інформацію за темами модулів, приклади та пояснення найскладніших перекладацьких явищ. Матеріал довідника не є новим для студентів і має допомогти пригадати та оновити знання з теорії та практики перекладу, які є базовими для практичної діяльності.

Нижче ми наводимо приклад формулювання завдання.

Наприклад: **Завдання 1.** Перекладіть речення, визначаючи слова, які передаються українською мовою за допомогою генералізації та конкретизації (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 92).

Якщо студент має необхідність ретельніше вивчити матеріал за темою, йому рекомендується звернутися до наступних підручників чи за бажанням до списку рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів:

1. Шавкун І. Г. Теорія та практика перекладу: лексичний аспект : навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Країнознавство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / І. Г. Шавкун, В. В. Волкова, Я. С. Дибчинська. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – 117 с.
2. Шавкун І. Г. Теорія та практика перекладу: граматичний аспект : навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Країнознавство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / І. Г. Шавкун, В. В. Волкова, Я. С. Дибчинська. – Запоріжжя : ЗНУ, 2013. – 117 с.

Після того, як студент пригадав та оновив теоретичну інформацію за темою і, якщо потрібно, зробив нотатки чи законспектував окремі теоретичні положення, він може починати виконання завдання. Усі завдання за темами модулю виконуються у письмовій формі. Для виконання перекладу студентам рекомендовано використовувати одномовні та двомовні он-лайн словники.

Зауважимо, що згідно з вимогами програми, аналіз та коментування перекладацьких прийомів та трансформацій, подається англійською мовою.

Наприклад: **Завдання 4.** Перекладіть речення українською мовою та прокоментуйте лексичні та граматичні трансформації використані при перекладі (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 96-97).

<i>As they leave Washington, the four foreign ministers will be traveling</i>	<i>Всі чотири міністри закордонних справ полетять з Вашингтона разом.</i>
---	---

<i>together by plane.</i>	
---------------------------	--

The following types of transformations have been resorted to in the translation of this complex sentence:

1. The complex sentence is translated by a simple one (replacement of sentence type);
2. The word order is changed (transposition);
3. The subordinate clause of time is rendered by an adverbial modifier of place (replacement of member of the sentence);
4. The meaning of the predicate and of the adverbial modifier is rendered by the predicate (both lexical and grammatical transformations – replacement and omission);
5. The meaning of the definite article is rendered lexically (addition).

The above analysis shows that all the four types of transformations are used simultaneously and are accompanied by lexical transformations as well.

Після виконання завдань за темами модулю студенти мають можливість перевірити рівень засвоєння матеріалу, виконавши тести для самоконтролю.

У підручнику навмисно не наводяться ключі до завдань та тестів з тим, щоб стимулювати самостійне опрацювання студентами довідника та виконання наведених завдань. Для роботи із завданнями у переважній більшості випадків достатнім буде використання одномовного або англо-українського словника, але рекомендується звертатися також до Додатків підручника, які містять глосарій аббревіатур, що їх використовують у галузі міжнародних відносин, глосарій дипломатичних термінів та глосарій, який містить список так званих «фальшивих друзів» перекладача.

Методичні вказівки до виконання письмового перекладу текстів

До того, як студент розпочне виконання письмового перекладу тексту, від повинен ретельно прочитати і запам'ятати наступні особливості та закономірності, притаманні процесу письмового перекладу.

Письмовий переклад – це вид перекладу, при якому оригінал і переклад виступають у процесі перекладу у виді фіксованих текстів, отже студент має змогу неодноразово повертатися до тексту оригіналу, використовувати різноманітні словники та довідники. Але, виконуючи переклад самостійно, потрібно пам'ятати, що до письмового перекладу висуваються більш суворі вимоги, бо він є письмовим джерелом інформації і має відповідати загальноприйнятим стандартам, усім нормам граматики, стилістики та орфографії мови перекладу.

У процесі перекладу необхідно зрозуміти текст оригіналу, знайти відповідні засоби його передачі у мові перекладу, перевірити наступні аспекти перекладу: ступінь формальної відповідності, ступінь смислового навантаження та прийнятності для цільової аудиторії.

Першим етапом процесу перекладу є сприйняття тексту, що являє собою складний процес розумової діяльності, процес аналізу та синтезу

інформації. Це не тільки повне розуміння оригінального тексту, а й відчуття його образного та емоціонального впливу.

Другим етапом є відтворення тексту іншою мовою, що є також складним процесом аналізу та синтезу, який відбувається у свідомості перекладача.

Після сприйняття семантичної та експресивно-емоційної інформації перекладач відтворює, перекодує її у формі матеріальних одиниць мови перекладу; завершальною стадією даного етапу є процес ідентифікації перекладу.

У процесі письмового перекладу студентам рекомендовано користуватися прямими міжмовними трансформаціями (дивись Довідник з теорії та практики перекладу) чи вільно інтерпретувати текст оригіналу. Вибір того чи іншого засобу перекладу залежить, головним чином, від функціонального стилю, до якого належить текст оригіналу. Отже, типи текстів визначають підхід та вимоги до перекладу, впливають на вибір засобів і визначення рівня еквівалентності перекладу оригіналу. Зауважимо, що публіцистичний текст є особливим видом аргументованого тексту, що зорієнтований на переконання чи інформування читача, де кожний елемент є обов'язковим і несе певне семантичне або стилістичне навантаження, що повинно відображатися у перекладі.

Студентам слід пам'ятати, що типовою рисою текстів даного типу є наявність великої кількості мовних штампів та кліше. Найчастіше для перекладу даної лексики застосовують моноеквівалентний або вибірковий переклад (відповідно знаходять прямий еквівалент або використовують один з можливих синонімічних виразів, вибір якого зумовлений контекстом). У випадку відсутності еквіваленту певної лексичної одиниці, вдаються до дослівного перекладу, при якому у мові перекладу зберігаються семантичні та стилістичні ознаки оригіналу, тобто – до калькування.

Досить часто в мові преси вживаються терміни, характерні для групи країн, або ж для окремої країни. В останньому випадку термін виступає вже як реалія. В таких випадках ми рекомендуємо використовувати наступні засоби для створення нового еквіваленту при перекладі: транскрипція, калькування, використання українського терміну, який має близьке значення, пояснювальний переклад.

В політичних текстах зустрічаються слова, що виникли (або отримали нове значення) у зв'язку з тими чи іншими подіями, вони не завжди зафіксовані у словниках. Переклад даних слів викликає труднощі, зважаючи на те, що газети спочатку дають різноманітні варіанти таких термінів і лише згодом встановлюється відносно загальноприйнятий еквівалент. В якості стилістичного засобу наближення читача до себе використовується розмовно-просторічна лексика. Слід зауважити, що використання елементів розмовної мови властиво англomовним засобам масової інформації в більшій мірі, ніж українським, а тому ми рекомендуємо при перекладі слід підбирати більш нейтральний еквівалент у рідній мові, отже вдаватися до стилістичної адаптації.

Ще однією особливістю суспільно-політичних текстів є вживання значної кількості різноманітних скорочень – усічень, буквених аббревіатур. Усічення чи скорочення слів як стилістичний прийом для надання тексту більшої виразності перестав бути атрибутом розмовної мови і часто використовується у пресі. При еквівалентному перекладі стилістичний ефект, як правило, зникає. Однак в окремих випадках в українських текстах скорочений іменник калькується з наступним поясненням значення. При перекладі буквених аббревіатур необхідно перш за все переконатись в наявності чи відсутності в українській мові відповідних еквівалентних аббревіатур. Зазвичай використовують наступні прийоми перекладу: транслітерацію, розгорнутий переклад аббревіатури українською мовою і утворення української аббревіатури. Перед тим, як використовувати вищезазначені прийоми перекладу, студенту слід звернутися до Додатків підручника, які містять глосарій аббревіатур, що їх використовують у галузі міжнародних відносин, та глосарій дипломатичних термінів.

Одним з важливих морфологічних засобів газетно-журнальних текстів є специфіка використання артикля. В публіцистиці неозначений артикль нерідко вживається у функції виділення. Оскільки дана морфологічна категорія відсутня в українській мові, при перекладі можливо використовувати лексичні, синтаксичні (зміна порядку слів), морфологічні засоби.

При перекладі також слід пам'ятати, що синтаксис має не менші експресивні можливості, ніж лексика чи морфологія. В інформаційних жанрах порядок слів переважно прямий і незмінний, в аналітичних – вільний.

Методичні вказівки до виконання усного перекладу текстів (перекладу з аркуша)

До початку виконання усного перекладу тексту (перекладу з аркуша), ми рекомендуємо студентові звернути увагу на наступні особливості та закономірності, притаманні процесу усного перекладу.

Переклад з аркуша використовується у тих випадках, коли необхідно швидко перекласти написаний текст без окремих акцентів на деталі. Цей вид перекладу має ряд переваг у порівнянні з усним перекладом на слух:

- не існує проблеми зі сприйняттям слів на слух (працює і зорова, і слухова пам'ять);
- знімається проблема з можливим «випусценням» важливої інформації, адже вона перед очима.

У процесі усного перекладу з аркуша відбувається зорове сприймання тексту і швидкість подання матеріалу залежить виключно від перекладача. Отже, перед студентами, які виконуватимуть усний переклад з аркуша, постає кілька принципових завдань, від виконання яких залежить реалізація перекладу. Необхідно без підготовки (або з невеликою підготовкою) перекласти письмовий текст вголос, ніби «зчитувати» його з аркуша. На

відміну від письмового перекладу, при перекладі з аркуша студент повинен швидко визначити наступне:

- тип тексту;
- стилістичну специфіку тексту;
- суть проблеми, що обговорюється в тексті;
- тематику тексту.

При виконанні завдань з усного перекладу текстів необхідно пам'ятати, що володіння специфічними навичками і вміннями швидкого читання «про себе» передбачає отримання повної і точної інформації, з темпом читання не менше 200 слів на хвилину. Високий темп читання необхідний для того, щоб студент мав достатньо часу для перекладацької переробки інформації, яку він сприймає. Цей час потрібен також для того, щоб мати певну свободу маневру для вирішення будь-якої задачі в процесі перекладу. Ми вважаємо, що студент буде мати достатньо часу для маневру, якщо швидкість його читання, як воно було охарактеризовано вище, буде як мінімум в два рази вище темпу його говоріння (важливо ще раз підкреслити, що при цьому мається на увазі швидкість читання з установкою на витяг повної і точної інформації).

Однією з проблем, які завжди турбують студентів, є наявність незнайомих слів. Цей чинник уповільнює швидкість читання, й поступово процес перекладу настільки гальмується, що може звестися до нуля. Однак при повільному й осмисленому читанні майбутній перекладач зможе здогадатися про значення незнайомого слова, використовуючи контекст, або дійде висновку, що дане слово не є вирішальним для розуміння смислу всього тексту. Але в деяких випадках слово може мати пряме відношення до смислу повідомлення й призвести до помилок у перекладі, якщо його пропустити або залишити без уваги.

Для таких випадків ми рекомендуємо наступні прийоми:

- фокусування на смислі речення/абзацу, а не на значенні незнайомого слова;
- здогадка про значення слова на основі аналізу контексту.

Іншою проблемою, яка може ускладнити процес перекладу з аркуша, є структура англійських речень. Звертаємо увагу студентів на основні прийоми, що їх використовують при перекладі з аркуша.

1. Перебудова структури речення. Досить довгі складносурядні та складнопідрядні речення, як правило, вповільнюють швидкість читання й підвищують ризик їх невірного перекладу. Граматичний розбір таких речень і використання методу «подрібнення/членування» може усунути цю проблему. Перебудова структури є загальним прийомом для перекладу з аркуша, оскільки розбіжності між англійською та українською мовами є настільки значними, що неможливо вдаватися до дослівного перекладу. Синтаксична трансформація може допомогти студентові реорганізувати вихідну інформацію згідно з нормами мови перекладу.

2. Мовна компресія – тобто подача вихідного тексту в більш компактній формі, спрощення синтаксичної структури тексту і виключення слів, що містять другорядну інформацію.
3. Прийом описового перекладу, який допомагає у перекладі слів, еквівалент яким не знайдено.
4. Генералізація використовується тоді, коли текст перевантажений екзотизмами, "що затьмарюють" зміст та ускладнюють його сприйняття.
5. Антонімічний переклад, який використовують для скорочення часу на пошук перекладного відповідника: ніхто не любить = усі ненавидять.
6. Компенсація – прийом відшкодування втраченого в перекладі, наприклад, за допомогою емоційно пофарбованої лексики.

Ми рекомендуємо починати самостійну роботу з усного перекладу зі швидкого читання тексту (20-30 секунд) для визначення типу тексту, стилістичної специфіки тексту, суті проблеми, що обговорюється в тексті, тематики тексту та усвідомлення загального змісту прочитаного. Далі студент може передивитися даний текст удруге протягом 10-15 секунд з метою фіксації в пам'яті дрібних деталей на кшталт власних імен, назв місцевостей, дат. Після цього студент починає усний переклад тексту.

Методичні вказівки до реферування текстів

До початку виконання завдань з реферування та анотування текстів англійською мовою в усній та письмовій формах, ми рекомендуємо студентам вивчити особливості процесу реферування та алгоритм виконання завдання.

Нагадаємо, що реферування – це короткий виклад змісту якого-небудь питання з використанням одного чи декількох джерел інформації. Уміння складати реферат дозволяє оволодіти навичками вільного орієнтування в тексті, виділення з нього необхідної інформації й викладення змісту рідною та англійською мовами.

Студентам потрібно пам'ятати, що існує два варіанти скорочення тексту. Якщо він не перевищує 500 слів, допустимим вважається скорочення в 3-4 рази. Для текстів у 2-3 тисячі слів кількість речень у рефераті відповідає числу суб'єктів (абзаців чи зв'язці абзаців, які розвивають одну підтему). У цьому випадку обсяг реферату складатиме 50-100 слів (приблизно 10-15 речень). Зауважимо, що реферат такого обсягу є доцільним для текстів будь-якого обсягу.

Досить часто реферування вимагає використання певних формул, термінології, кліше.

Самостійна робота з реферування тексту складається з трьох етапів:

1. Аналіз вихідного тексту.
2. Визначення його характерних фрагментів.
3. Формування відповідного висновку.

Ми рекомендуємо використовувати наступний алгоритм складання реферату:

- 1 Зазначення назви тексту, що реферується, англійською мовою.
- 2 Визначення мети оригіналу.
- 3 Розподіл тексту першоджерела на частини.
- 4 Визначення головної думки кожної частини у вигляді ключових фраз.
- 5 Створення вторинного тексту, тобто реферату на основі ключових фраз.
- 6 Редагування тексту реферату.

При оформленні реферату можуть використовуватися такі мовні звороти:

- 1 The article (text) is head-lined.
The headline of the article (I have read) is.
- 2 The main idea of the article (text) is.
The text is about.
The text is devoted to.
The text deals with.
The text touches upon.
The text presents some results which illustrate.
- 3 The purpose of the article (text) is to give the reader some information on ..., ...is to compare (to determine) ...
The aim of the text is to provide the reader with some material (data) on.
- 4 The author starts by telling the readers (about, that).
The author writes (states, stresses, thinks, points out) that.
The text describes.
According to the text, ...
Further the author reports (says) that.
The article goes on to say that.
- 5 The text is (can be) divided into 4 (5-7) parts.
The first part deals with.
The second part is about.
The third part touches upon.
The fourth part of the article includes the fact on.
- 6 In conclusion the text reads.
The author comes to the conclusion that.

В українській мові найуживанішими дієсловами, які вживаються в рефератах, є:

- дієслова, які використовуються для переліку основних питань: автор розглядає, описує, аналізує, називає, розкриває, говорить, показує, висвітлює, повідомляє, зупиняється;
- дієслова, які використовуються для опису матеріалу: автор досліджує, доводить, вважає;
- дієслова, що використовуються для передачі визначень і градацій, класифікації конкретних проблем, питань: автор дає визначення, порівнює, формулює, констатує;
- дієслова, які передають слова й думки, які автор першоджерела виділяє особливо: автор виділяє, підкреслює, повторює, спеціально зупиняється, неодноразово повторює, звертає увагу, загострює увагу, акцентує увагу, зосереджує увагу;

- дієслова, які використовуються для узагальнень, підбиття підсумків: автор робить висновок, узагальнює, підбиває підсумки;
- дієслова, які фіксують аргументацію автора першоджерела з використанням прикладів, цитат, різноманітних даних: автор наводить приклади, аргументує, спирається, ілюструє, доводить, порівнює, співвідносить, протиставляє, цитує;
- дієслова, які використовуються для вираження позиції автора: автор погоджується, критикує, наводить аргументи, полемізує, сперечається.

Переклад-реферування, як тип усного перекладу, бере за основу смисловий аналіз тексту оригіналу, виділяє в ньому нову, важливу інформацію і досліджує її взаємозв'язок з попередньо відомою інформацією.

Усний переклад-реферування має ряд особливостей:

- 1) він завжди коротший (іноді взагалі має тезову форму), аніж текст оригіналу;
- 2) структурно значно простіший за текст оригіналу;
- 3) інформаційне навантаження на одиницю перекладу вище, ніж на мовну одиницю тексту оригіналу.

Переклад-реферування є одним з небагатьох способів передачі великого обсягу інформації за мінімальний період часу. Оскільки процес реферування полягає у скороченні тексту першоджерела, то студентові необхідно чітко встановити, що саме можна випустити у перекладі, без порушення логіки викладу матеріалу і без смислових втрат.

При виконанні перекладу-реферування студент повинен виділити в ньому нову інформацію і підкреслити логічний центр висловлювання. Він може випускати слова, словосполучення, а іноді навіть цілі речення, які містять відомі для аудиторії істини. Допускаються узагальнюючі слова: «вищесказане», «ця думка», «вказана точка зору», або повні синонімічні заміни деяких лексичних одиниць або граматичних конструкцій.

Тема 1. Граматичні трансформації при перекладі.

Завдання 1. Перекладіть речення українською мовою та прокоментуйте використання граматичної трансформації заміни частин мови (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 97).

1. If you're a conscientious citizen, want to get involved in politics, but don't want to get duped into supporting something you don't believe in, consider these tips to get the facts straight.
2. There is a lot of money invested in politics, as well as a lot of lives, and people want to sway you to their side.
3. Being lazy about your research benefits people who want to lie to you.
4. Be especially wary of information from advocacy/lobby groups, breaking news and "liberal" or "conservative" pundits.
5. These are vaguely defined words or ideas ("the homosexual agenda" or "the Christian agenda") that are designed to scare you, without giving you any real information.
6. Politics isn't boring, but it takes some getting used to if you're going to investigate thoroughly.
7. You might start to think of them as lazy or willfully ignorant. They might start to think of you as annoying or a know-it-all.
8. Mind that your political views don't get in the way of being a kind and considerate person.
9. "We fold our budget into the finance office in our audited statement, so it gets watered down," she said via e-mail.
10. Lown said, in most cases, those 553 jobs are still in place in businesses such as Coronado Steel, DiRusso Sausage, Cedar's Lounge, Blackline Materials Inc. and A-1 Concrete.

Завдання 2. Перекладіть речення українською мовою, визначивши доцільність використання трансформації перестановки (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 97).

1. "The city's strategy is to assist those companies who have already been vetted by the banks," she said. "The term 'job creation' is used mostly in follow-up monitoring."
2. The job creation numbers are as humble as the salary and benefits for the staff.
3. But we still don't know if the YOED is worth the expenditure.
4. Economic development offices around the country do not have a certification problem.
5. The overthrow of President Mubarak in 2011 offered the U.S. government a chance to reshape its policy toward Egypt and finally support human rights.
6. Drawing on years of experience working in Egypt, we're pressing the U.S. government to once and for all place human rights at the heart of this key bilateral relationship.
7. "The Egyptian government is failing to protect human rights on many levels – from attacking NGOs to imprisoning people without due process to not properly

addressing the problems of sexual violence. The inclusion of these rights in the Egyptian constitution appears not to have mattered in this case so far.

8. Earlier this month, Congress passed a new omnibus spending package that attaches conditions to the 2015 \$1.3 billion military aid budget to Egypt.
9. Human Rights First also urges Secretary of State John Kerry and Congress to use the review of military assistance to Egypt required by the new legislation to ensure that aid is used to better advance the strategic interests of the United States and Egypt.
10. A bill on mass transit passed the Senate in June, and supporters are pushing for passage in the lame duck House session. They anticipate a tougher battle should the bill have to face next year's more conservative Congress.

Завдання 3. Перекладіть речення українською мовою, визначивши, де потрібно застосувати граматичні трансформації додавання та опущення (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 97).

1. The banks cannot blame all their woes on outside events. There are 25 new commercial banks that eagerly sought licences when the rules were liberalised. Many lent unadvisedly, often to their business affiliates. Much of the money went into property. Other loans went straight into the stock market. As it slumped so more loans went into default.
2. Spare a thought for Indonesia's bank doctors. Most of their patients became fatally ill last year, but in the interest of dignity they have to announce the deaths in instalments.
3. The announcement was greeted warmly by the World Bank and the IMF, which had scolded the government for delaying it.
4. China's improved infrastructure, increased know-how and better direct trade connections to the world mean that Hong Kong's ability to command the situation has been diminished,
5. More and more Swedish women work part-time and the majority are clustered in the public sector, in lower-paying occupations like teaching and nursing.
6. Just as the Scots throughout the 1980s lamented being governed by English politicians they had not elected, so the English – in time – may resent the Scottish say over their affairs.
7. The US President plans to call for a new round of global trade negotiations during his State of the Union address today. The talks would target industrial tariffs, agriculture, services, intellectual property, labour rights and environmental protection.
8. The president was to be wined, dined and entertained, but he was also expected to be confronted with demonstrations and protests. A demonstration was planned by environmental groups to protest the alleged reneging by the United States on promises to limit fallout of acid rain on Canada.
9. The House of Representatives will begin deliberations Tuesday on a bill to increase transportation aid to cities.
10. The nation's handicapped are demanding the bill include regulations requiring cities with mass transit systems to improve facilities for handicapped and

disabled people.

Завдання 4. Перекладіть речення українською мовою, прокоментуйте граматичні трансформації, що їх було зроблено при перекладі (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 96-97).

1. What the Prime Minister has to do is to convince a basically conservative government and business establishment at home that changes must be made for Japan to continue as either an economic or political power. At the same time he must move away from the old, tired promises of his predecessors and convince the international community that his nation has at last recognized the need and has the will to take a more meaningful role in the international arena (with all that it implies).
2. Given the pressure both at home and abroad the going is bound to be rough but present premier just could be the one to pull it off. His seemingly passive form of government may well in the end be recognized as the most active of the post-war era.
3. Both countries have an interest in avoiding such an extension of the area of conflict because of the threatening consequences, were the localization to fail.
4. A heavy expenditure on atomic development for peaceful purposes, if controlled by the people, would ultimately pay handsome dividends.
5. The Prime Minister's famous victory last week against the rebels within his own party was surely cheaply won. His own performance may have been – indeed, must have been – more effective to listen to than to read later, for despite the fact that it was a speech for all seasons, it left unanswered or inadequately answered, so many questions about Britain's future role in the world and how it is to be fulfilled, that the great debate is very far from conclusion.
6. Some excuse for the behaviour of Tory chieftains might be provided if it could be shown that the leadership battle revolved round central issues of public importance. But throughout the dispute it has been concerned with personalities and patronage-gang warfare in all its sterility.
7. Many past air crashes, as subsequent investigation has shown, could have been avoided. There are many points which need an answer. Perhaps the answers to these questions will be satisfactory. In this case every possible step may have been taken that could have been taken, and it may be shown that only a human error that could not have been fore seen caused the crash.
8. The Administration, which has been on its best behaviour throughout the summer in not pressing Britain to reach an early decision, is now making it plain that it would welcome an immediate answer. Serious discussions are to begin next month with Germany, Italy and others, and if Britain is not to miss the boat she must be ready to take part.
9. Last night's World in Action exposed what has long been suspected and hinted at; the Countryman inquiry into corruption at Scotland Yard was frustrated by the very people under question – senior police officers at the Yard.
10. Yet again we have a stark example of the police adamantly refusing to accept that the public have a right to question the activities of the men and women who

are employed to police Britain. One reason the police put forward is that such inquiries damage public confidence in the police. But on the contrary, the exact opposite is true.

Тема 2. Переклад пасивних конструкцій.

Завдання 1. Перекладіть речення українською мовою, попередньо визначивши адекватний спосіб перекладу форм пасивного стану (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 97).

1. Much of the European Commission's activity is carried out at a technical level in Committees, and the Commission is with some justification accused of excessive secrecy.
2. The EU Commission, which is responsible for proposing and enforcing European legislation, is disliked by many in Europe as a federalizing agency and is often misunderstood because of the complex and bureaucratic nature of its work.
3. The trip to Brussels by the Norwegian Prime Minister and Finance Minister is largely for appearances sake, and is being made at the request of pro-European Union factions in Parliament.
4. The fact that China's crisis is derived from stalled reforms of state-owned industries and the financial sector is well understood.
5. The whole EU budget is being argued about. Both Britain and Germany want to cut farm spending, while France wants a big increase in prices for its farmers.
6. "The truth has been proven for many times that the human rights issue will not be resolved through confrontation," – China's foreign minister said in a statement.
7. Those killed at the weekend were trying to collect leaking fuel when they were caught in the blast, apparently caused by a spark of a cigarette.
8. The changes were denounced by opposition politicians and labour leaders as likely to further deflate the already limp British economy and push unemployment even higher.
9. The development of markets to trade oil and oil futures means that price signals are relayed faster and more efficiently.
10. Comments made by the U.S. ambassador about Mexican-Cuban relations have been attacked as gross interference in the international affairs of Mexico and a violation of the universally-accepted diplomatic norms.
11. In expressing discontent with Mexico's friendly relations with Cuba, the U.S. ambassador publicly stated that the U.S. could not understand the close friendship.
12. Only when agreement is reached on the role and powers of the second chamber does it make sense to consider its composition [Britain].
13. One day the world will learn of the intrigues and provocations that were resorted to in pushing the country into this suicidal policy.
14. The new program has just been launched. There has been an increase in the number of minority applicants. But it is not enough. The program is also

required, under the terms of the grant, to provide the necessary student support services for ethnic minority students and to expand and sharpen the current program's responsiveness to the special needs of client populations from ethnic minority groups.

Завдання 2. Перекладіть речення українською мовою, прокоментуйте граматичні трансформації, які було використано при перекладі форм пасивного стану (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 97).

1. The pre-eminence given to military industry and technology over the last three decades has had a delayed but serious impact upon the civilian industrial economy.
2. In stark contrast to the enormous sums allotted over the years to military technology, civilian technology has been starved for capital and thus for talent.
3. Investing in oil is done mainly through futures contracts. These involve obligations to buy or sell a fixed amount of oil at a fixed date.
4. He is survived by two sons.
5. "Nations against the State" is not a great book or even a very good one. It is dully written, eccentrically organised, sloppily edited and has apparently not been proofread at all, and the reader is irked by Mr Keating's continual refusal to answer the main questions.
6. "The report has nothing to do with the Government and doesn't reflect its views. No one in the Government was involved in drawing it up."
7. "Mama, cars don't behave. They are behaved upon," – the son in "Driving Miss Daisy" tells his mother when she tries to blame her Packard for an accident.
8. Most Americans do not need news but were made to think that watching it on television is "a kind of social hygiene, like regular tooth-brushing", says a journalist for the public broadcasting network.
9. In this age in which income transfers are deeply imbedded in politics, the IMF doesn't lack clients.
10. Indonesia's riots have been linked to economic hardships, ethnic and religious tensions and political turmoil.
11. Aid can keep bad governments in business; and promises to improve policy, made when the aid is first offered, are often forgotten once it has been delivered.
12. Police and soldiers have been ordered to shoot rioters and troublemakers on sight, and a rapid-response force is being raised to deal with outbreaks of unrest.
13. If a second ballot is required, the low vote getter will be eliminated as the top two face off.
14. The company's tax returns and payments are reviewed on a regular basis by relevant tax authorities.
15. Just how the body's natural defence mechanism against bacteria and viruses works is being more closely examined at the National Institute for Medical Research at Mill Hill, London.
16. Thousands of domestic servants are being brought into the United States from

impoverished countries and then severely exploited by foreign employers, many of whom work for embassies and international organizations in the Washington area, according to human rights groups, immigration attorneys and former domestics.

17. Yet failing banks can be dealt with Asia's current difficulties have already been faced and mostly overcome in Latin America. And the pathology of bank-driven distress is familiar in many rich western countries too – not least in Britain. The lessons are there to be learned
18. Indonesia has been racked by waves of unrest over the past year as ethnic, religious and social tensions boiled over, fueled by spiraling poverty amid the country's worst economic and political crisis in decades.
19. With the complicity of a sympathetic media, belief is presented as fact, and data are simply made up.
20. Scrap car law may be recycled. Laws that will make it illegal to scrap a car in many ways except through recycling yards are being considered by the Government.
21. The Treasury Chief Secretary issued a warning that further action would have to be taken to stop big pay rises in the private sector to meet inflation targets.
22. The Government must ensure that the unions were not called upon to accept impossible tasks and then be blamed because they failed.
23. Another speaker thought that some of the older mental hospitals can only be adequately dealt with by pulling them down and rebuilding them.
24. Relations between the Chinese and the Malays, who make up 15% of Singapore's population, have sometimes been strained. Malay remains the national language, but it is not spoken by most Chinese and is largely seen as a relic of Singapore's past union with Malaysia.
25. All that the schools can be asked to promise is that everyone will be educated to the limit of his capacities.
26. China is far from being in recession, unlike many of its neighbors. Certainly, China's exports will be badly hit this year, and previous high levels of foreign investments will fall. Yet, the export sector remains relatively small. It is China's domestic economy that counts, and this is shielded from external shocks by a largely non-convertible currency.
27. Unless another attempt is made at a serious reform of the CAP (common agricultural policy), the heads of government have made it unlikely that any large Central European country can be admitted to the Union at an acceptable cost.
28. People on the left have as often been disappointed by Labour governments as those on the right have been alarmed by them.

Тема 3. Переклад безособових та неозначено-особових речень

Завдання 1. Перекладіть речення українською мовою, прокоментуйте переклад формального підмету *there* (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 98).

1. In old age there is a deep and different sense about human beings and situations, one that just isn't possible when one is younger.
2. The notion that there is a distinctively East Asian political form is a less familiar one.
3. There is little evidence that mergers are making it easier to gouge.
4. "There was a feeling that a conservative to conservative conversation was the right way to go about this," said one source familiar with the transatlantic negotiations.
5. There was passion behind the violence and group's like Sinn Fein garnered support from that passion.
6. Also, there was no real equivalent of AIPAC which intimidates members of Congress into opposing any real negotiations and into supporting the Israeli hardliners.
7. "There is a way out" of the impasse, said Brzezinski, who helped broker the Camp David peace accords between Israel and Egypt under President Jimmy Carter.
8. The agreement said that Northern Ireland should remain within the UK so long as that was the wish of the people living there; but there were the British and Irish governments that would give effect to arrangements for a united Ireland if that should become the wish of the people of the province.
9. Although there are continuing reports of new terrorist groups being formed to replace the IRA, the general consensus appears to be that if reunification were ever to take place, it would only do so by political means and with the consent of all Irish people.
10. There is now speculation about whether the SAS on the ground could assist the small force of American soldiers who briefly landed on Mount Sinjar to liaise with the Yazidis, who have been besieged by Islamic State extremists.

Завдання 2. Перекладіть речення, спосіб перекладу займенника *one* у різних функціях (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 98).

1. But if one has any sense of U.S. history, one has to believe that both the corporations and the president whose program they are so enthusiastically promoting are on somewhat shaky ground.
2. President of the Association of American Colleges said: "We might begin to define the educated person as one who can overcome the deficiencies in our educational system".
3. The winner will be the one whom the voters don't want less than they don't want his opponent.
4. Dealers in coca or cocaine have their own reasons for palm- greasing, and also finance cross-border trade in other goods as one way of laundering their profits.
5. When one hears such thoughtless declarations, one must realize that one has to face here a fundamental misconception.
6. Discretion is another necessary quality one finds highly developed in interpreters.
7. Economic dependence upon a foreign country is also a major obstacle to growth

- although one that is not always obvious and easily definable.
8. Ministers and Tory Spokesmen have been vague, either referring to maintaining existing powers or ensuring that any replacement House is at least as independent as the existing one.
 9. Brazilians see their land, usually rightly, as a gentle one, untroubled by war or ethnic strife.
 10. Although Europe produces more films than America, Europeans want to watch American ones
 11. Democratic Presidents are as reluctant as Republican ones to formalize a consultative process on Capitol Hill that the White House might not be able to control.
 12. Of all candidates, the one who comes most closely to the people's interests is the one with the least apparent chance of winning the nomination.
 13. For those who see East Asia's crisis primarily as one of panic, these market-reinforcing reforms mostly miss the point. Far more urgent is the need to control the capital flows themselves.
 14. As the Cuban missile crisis tapes from the Kennedy White House show, presidents have understood that the use of nuclear weapons must be the option of the last resort, and even then, one that is all but unthinkable.
 15. The agency has required companies that want to build a major new installation or modify an existing one to install the best available pollution control devices.

Завдання 3. Визначить лексико-граматичний клас займенника *it*, перекладіть речення українською мовою (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 98).

1. The share of imports in Britain's consumption of manufactured and semi-manufactured goods increased greatly over the past ten years. It was this growth which alarmed the Government and business last year when the expansion of imports had a severe effect on the balance of payments.
2. It was not until the emergence of the women's suffrage movement in the 1840s-50s that feminist ideas reached a wider audience, in the form of so-called "first-wave feminism".
3. It won't be until the end of the congressional session, 10 months from now, that the United States will know what actually can be cut from the budget – and at whose expense. But then it will be up to the president and Congress to set taxes to meet public responsibilities, and not the other way around.
4. The corporation has said earlier that it will not negotiate until normal working is resumed.
5. The Bharatiya Janata Party (BJP) wants India to deploy nuclear weapons. It hopes that, as long as it does not conduct a fresh nuclear test, it will not be subject to international sanctions.
6. Although it is far ahead of many Middle Eastern countries in terms of political pluralism, Iran is still some distance from democracy as practiced in the West.
7. If the endless devolution of power has a drawback, it is one of accountability.
8. When the Fed. (Federal Reserve) began its round of interest-rate cuts in the

- autumn, the market had slumped. It made it much more likely that the long-predicted slow-down in economic growth would actually occur.
9. One of the most dangerous products of unjust wars is intolerance, violence and repression in the country waging the war. It suits reaction to stir up hysteria and, in the name of "patriotism", set the jingo riff-raff against those who are campaigning for peace.
 10. It is the role of galvaniser and mentor to nervous new democracies that suits the secretary-general of NATO now.
 11. It was in an attempt to alter the ratio between the increase of rice-eaters and of rice that the International Rice Research Institute was conceived in 1959, and started operations at Los Banos in the Philippines in 1962.
 12. It was at this time, that major money center banks from New York to Hong Kong accepted, perhaps unwittingly, the responsibility of recycling the world's excess liquidity.
 13. Although it was Germany which had led a financial rescue operation earlier in the year, it was, ironically, the relationship with Germany which had probably done more to undermine Turkey's economic stability than any other single factor.
 14. But because of government controls on the domestic price, it is in the export field that the coal divisions of the leading mining houses harvest the profits that have made them star performers in recent years.
 15. It is the strength of the peoples that can ensure a world without war, without arms, a world of our dreams.

Завдання 4. Перекладіть речення українською мовою, прокоментуйте переклад неозначено-особових займенників (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 99).

1. They often participate in the most confidential and far-reaching discussions and delegates must feel that they can speak freely.
2. None of the new men in Brazil's cabinet in fact looks any worse than the one he has replaced. The new industry minister is as protectionist as his predecessor but far more polished.
3. His name has been mentioned as a possible future president of the European Commission. This would be welcomed by America, which spent the cold war keeping a watchful eye on Europe's socialists and knows which ones it likes.
4. Courts find it almost impossible to pin down a precise enough legal definition of privacy.
5. He is ready to support a measure of political unity in the EU but made it as clear as ever that such a union will be firmly grounded in national direction.
6. The plus side for poor Bolivians is that every large town has a well- established black market. Contraband makes it possible for many workers to buy electronic and other consumer goods that would otherwise be out of reach.
7. The Labour MP made it clear that he believed that a peaceful settlement in Europe could never be achieved without Russia.
8. Under Hong Kong's currency system when speculators attack the Hong Kong

dollar, that automatically pushes up local interest rates. Those higher rates make it more attractive for investors to hold Hong Kong dollar.

9. As foreign minister of Spain, his sweetest moment was convening, in 1995, the only conference ever attended by the European Union, Israel and most of its Arab adversaries. It is the sort of circle-squaring that he thrives on.
10. Their mission was to help researchers answer one of life's most vexing questions: why is it that some people can eat as much as they want and stay thin, while others get fatter with every cookie they swallow?
11. If it's a success, it will never be forgotten. If it's a failure, we'll never be forgiven.
12. It was the failure either to coordinate these Ministries successfully, or to present an intelligent picture of their activities to the electorate, which was the chief weakness of the previous Cabinet.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Choose the correct variant:

1. A change in the order of linguistic elements: words, phrases, clauses and sentences is referred to as
 - a) replacement
 - b) omission
 - c) addition
 - d) transposition
2. The new part of the sentence from the point of view of communication is called
 - a) meaning
 - b) rheme
 - c) theme
 - d) essence
3. Substitution of parts of speech is a common and most important type of
 - a) omission
 - b) replacement
 - c) transposition
 - d) addition
4. The word order is changed in translation and the predicate is put in front of the subject
 - a) If the predicate in the passive form is at the end of the sentence,
 - b) If the predicate in the passive form is at the beginning of the sentence,
 - c) If there is no predicate in the sentence
 - d) If there is only an impersonal sentence
5. Complex sentence replacement by two or more simple sentences is especially practiced in the translation of
 - a) principal clause
 - b) subordinate clause
 - c) lead
 - d) polysyndeton
6. The tendency towards compression both in the grammatical and the lexical systems of the English language often makes necessary the transformation of
 - a) addition
 - b) replacement
 - c) omission
 - d) transposition
7. Some lexical or structural elements of the English sentence regarded as redundant from the point of view of translation as they are not consonant with the norms and usage of the Ukrainian language require the transformation of
 - a) replacement
 - b) omission
 - c) transposition
 - d) addition
8. The form of the verb which shows the relation between the action and its subject indicating whether the action is performed by the subject or passes on to it is called
 - a) voice
 - b) verbal
 - c) adverbial
 - d) modifier
9. The group *to become* + past participle expresses primarily
 - a) emotion
 - b) state
 - c) action
 - d) condition
10. This structure shows that the action is performed by its subject, that the subject is the doer of the action.
 - a) passive voice
 - b) impersonal sentence
 - c) active voice
 - d) verbal
11. The passive infinitive as a part of compound verbal predicate is usually translated by
 - a) active form
 - b) passive form
 - c) gerund
 - d) infinitive
12. The known part of the sentence from the point of view of communication is called
 - a) rheme
 - b) subject
 - c) theme
 - d) object
13. These kinds of replacements are often caused by the existence of various complexes and structures in the English language
 - a) replacements of sentence types
 - b) replacements of parts of speech
 - c) replacements of forms of words
 - d) replacements of modals

14. The first sentence of news-in-brief which contains the main point of the information

- a) principal clause
- b) subordinate clause
- c) lead
- d) polysyndeton

15. The English word building, e.g. conversion and the use of some non-equivalent suffixes frequently presupposes the transformation of

- a) replacement
- b) omission
- c) addition
- d) transposition

16. Synonymous pairs, the use of weights and measures with emphatic intent, subordinate clauses of time and place frequently require the transformation of

- a) addition
- b) transposition
- c) replacement
- d) omission

17. The word order is changed in translation and the predicate is put in front of the subject

- a) If the predicate in the passive form is at the end of the sentence,
- b) If the predicate in the passive form is at the beginning of the sentence,
- c) If there is no predicate in the sentence
- d) If there is only an impersonal sentence

18. The model N1 + N2 translation often requires the transformation of

- a) omission
- b) addition
- c) transposition
- d) replacement

19. This structure shows that the subject is acted upon, that it is the recipient of the action

- a) passive voice
- b) nonfinite form
- c) active voice
- d) impersonal sentence

20. The group *to become* + past participle expresses primarily

- a) emotion
- b) state
- c) action
- d) condition

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПЕРЕКЛАД СКЛАДНИХ ГРАМАТИЧНИХ ЯВИЩ

Тема 1. Модальність.

Завдання 1. Перекладіть речення українською мовою, звертаючи увагу на з'ясування адекватного способу перекладу модальних дієслів *must*, *should*, *have to* (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 99-100).

1. The Home Secretary told chief constables that they must recruit thousands more officers from ethnic communities and should aim to make their manpower mirror the communities they cover.
2. We must not assume that the free play of public opinion must register itself in parliamentary forms.
3. The US President outlined a foreign policy of active involvement overseas, saying Americans “must embrace the inexorable logic of globalization”.
4. Private providers of social services should be on formal contracts with the government, and accountable to it.
5. If budgetary reforms are ever to be achieved, the EU leaders will have to bind themselves to use qualified majority voting, not consensus, for such matters.
6. But at least both sets of Cypriots, if they are not going to work seriously to resolve differences, should keep them below the threshold of disturbance to others.
7. A choice must be made, in view of the breadth and diversity of these questions, if certain aspects of the problem are to be examined at all deeply within the limits of this brief article.
8. The main parties accept that the Commons should continue to be the superior House, but how far should the second Chamber be formally recognized as a check and balance?
9. In the year ahead the Danish premier will have to tread a careful line, both in terms of domestic policy and in airing the campaign to join the euro.
10. The probability that many more innocent people would also be executed would have to be weighed against the benefits of deterrence.
11. The other problem is constitutional. Should minority nations be content with some special status within the host country, or should they seek separation?
12. “We in America need to think harder about the urgencies and pit falls of intervening in a civil war over the government's protests and on the rebels' side. If it sets a precedent, it should not set a rule,” – a US official said.
13. The deal, once ratified by both sides, should take effect at the end of the year.
14. He said that this was not a temporary problem. Lasting arrangements should be made.
15. It was not without significance, he said, that people who were connected at that level with the situation should be expressing grave disquiet.
16. The Premier admitted yesterday that it was natural that people should be disturbed at food being thrown away when millions of people were undernourished.
17. It is important that the real situation should be examined because anything

which promotes irrational differences between earnings in an industry is bound to cause trouble.

18. It must have been hard for them to agree to this resolution, but at that time there was no alternative course open to them.
19. Among his many roles, the Spanish politician has to play the American to Europeans, and the European to Americans.
20. The free trade purists contend that various industries have to sink or swim on their own and that providing relief through Japanese export restraints would provide an umbrella for higher American automobile prices, which would hurt consumers and harm the battle against inflation.

Завдання 2. Перекладіть речення українською мовою, визначивши спосіб перекладу модальних дієслів *may, might, can, could* (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 101).

1. It can hardly be fortuitous that the Minister should have taken the opportunity of the last meeting in Delhi to publicly summarize his plans for the future of the three fighting services.
2. The report noted that companies could claim back the entire cost of investments in plant and machinery in tax relief – one of the most favorable tax benefits of any industrialized nation.
3. Now OSHA (Occupational Safety and Health Administration) will begin to force employers to give workers their medical records and also the records of air pollution inspections conducted by the company which could have caused poor health to the worker, declared the head of the OSHA Administration.
4. Discussions could explore the economic problems that might follow disarmament and the question of security.
5. For a start, it can and should do its utmost to tell the Serb people at large that the outside world bears no animus against them.
6. Changes seem inevitable, but no one can say what.
7. Outlining circumstances in which Washington might use nuclear weapons may seem a surreal exercise.
8. Situations in which America may have to choose between rival policies advocated by her European partners are bound to arise.
9. EU sources said France will favor protectionist measures in critical sectors, but because of German resistance this may not be agreed to at the EU level.
10. Some economic analysts predict that the tax-cutting and the splurge in consumerism may backfire on the Likud [one of the Israeli parties].
11. In the big cities, the contest may have generated too much enthusiasm, creating a fog of names, that voters may find hard to penetrate.
12. Cheap oil might merely aggravate the twin evils of corruption and bad management in oil-producing countries.
13. There were signs that this tour might have marked a turning point.
14. Such problems, as a rule, may begin well before the trial and continue after the appeal.
15. As a result, the government might try to close the gap by increasing taxes. But

in its turn that would also cut purchasing power.

16. The sinking of the Nissho Maru will be recorded as an accident that might have been avoided.
17. If cash-strapped producers cut expenditure faster than consumers spend their windfall, the effect of lower oil prices might even be to slow world economic growth.
18. He might have fallen into the trap but he understood the danger in time.
19. It was the sort of message for which the smaller members of the alliance may well have been waiting.

Завдання 3. Перекладіть речення, визначивши чи має дієслово *to be* модальне значення (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 103).

1. Voting, which began at 8 a.m. and was to last eight hours, was extended by one or two hours in a number of cities, including Tehran.
2. A “federation fund” of \$1 billion is to be spent on projects of “national significance” leading up to the centenary of Australia's federation.
3. The talks aimed at ending the civil war in Colombia are to establish an agenda and location for full-scale negotiations later this year.
4. Now, after three months of closer scrutiny, at the point at which the bills were to have been presented to Parliament, they have suddenly been withdrawn for redrafting.
5. It was to have been the biggest merger in corporate history, creating a colossus with a market capitalization of \$ 205 billion, second only to that of General Electric.
6. But the official went on to emphasize that the new administration's aim is to reduce and manage disagreements through the consultation process that has now begun.
7. Their initial goal is to end three years of budget deficits and inflation by the end of this year.
8. Italy needs to get a firmer hold on this corner of the market if its dominance of the fashion industry is not to be threatened
9. Mr. Largent believes that the Republicans' mistake at the recent election was to forget their message.
10. He realised early that France had to collaborate with other European countries if it was to compete with the American aviation giants.

Завдання 4. Перекладіть речення та прокоментуйте граматичні трансформації, що їх було застосовано при перекладі модальних дієслів (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 99-103).

1. Yet strong African leadership is essential if the punitive African peacekeeping force is not to look like an extension of American or European power in Africa.
2. If capitalism with Chinese characteristics is not to become as dirty a phrase in China as crony capitalism has in Russia, Eastern Europe and parts of East Asia, checks are urgently needed to stop local bosses enriching themselves at others' expense.

3. Their hesitations have already encouraged Serbia's president in his refusal to make concessions at the negotiating table; they could yet curtail a military campaign that should go on for weeks if it is to have any chance of achieving its aims.
4. If one administration after another proved unable to deal with its own household finances, its incessantly proclaimed top priority, was its competence to be trusted in the less visible and comprehensible matters of defence, strategic arms, diplomacy or finance?
5. Any EU nation needs to have an inner self-confidence if it is to step out of what is otherwise an EU consensus position on foreign and defence policy.
6. The voters are beginning, at last, to wonder whether it is right that farming should absorb almost half the EU's budget.
7. It appears doubtful whether the formula will meet the Government's insistence that the UN sanctions should not lead to economic confrontation with that country.
8. There should be considerable support for the demand that the Minister of Justice act to invalidate the outrageous court decision ordering two dedicated social workers to forfeit 300 bail sureties following the failure of a youth to appear in court on charge.
9. They can have loud voices on economic reform but... it is still a question of social justice. And so, if this economic revolution is to succeed, it should be.
10. In the long run, if Brazil is to avoid foreign-exchange problems and boost its growth rate, it must do more than just tinker with the current policy mix.
11. But it is savings and investment, as well as goods and chattels that Egypt needs if it is to reach the magic growth figure.
12. If budgetary reforms are ever to be achieved, the EU leaders will have to bind themselves to use qualified majority voting, not consensus, for such matters.
13. Three days later the Administration had served formal notice that it would insist on its opening day November 10.

Тема 2. Неозначені форми дієслова.

Завдання 1. Перекладіть речення та прокоментуйте граматичні трансформації, що їх було застосовано при перекладі інфінітиву (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 103).

1. Kurds are especially happy with a US pledge last September to protect them against Baghdad.
2. India and Pakistan are racing to put warheads on fast-flying missiles, set on a hair trigger, to be launched at first warning or lost to an in coming strike.
3. Efforts to attract investment by selling Ireland abroad also have a long history.
4. British Airways said, it would install heart monitors and cardial defibrillators devices on all its aircraft within a year, becoming the first international airline to do so
5. Military rule and disdain for human rights have supposedly made Nigeria a

country not to be visited.

6. The candidate said this morning that he was fully aware of the obstacles to be faced and the charges that would be made.
7. The US government controls exports of strong encryption products to preserve its capability to decode messages from foreign governments and criminals.
8. There are lessons to be learnt from the cold war, but the inevitability of a peaceful outcome is not one of them.
9. Most Japanese educators concede that a reliance on rote learning and cramming does great damage to creativity, and many universities are moving to include interviews and essay writing in their entrance tests.
10. Mr Cook is not the first British foreign secretary to arrive in office determined to change things, nor will he be the last to run up against the diplomats' natural scepticism about his ability to do.
11. The achievement [of Ireland] is certainly not to be dismissed, as some would have it, as a matter of statistical fudges, subsidies from Europe and tax dodges for multinationals. But lessons for would-be tigers are either difficult to infer or of little use.
12. Scientology tries to turn its followers' minds and part them from their money; of course it will try to change their lives forever. But so do lots of religions.
13. Any newly elected government can expect to be given the benefit of the doubt by the public.
14. The U.S. Federal law allows the satellite systems to provide net work programming only to a viewer who cannot receive the local affiliate of a network using a conventional TV antenna.
15. The chancellor in fact, was quick to warn us against raising false hopes on the basis of the new international support given for the pound.
16. The Prime Minister had told the party meeting that as a tough Prime Minister, he refused to be dictated to by any group.
17. [NATO] Already the Europeans cannot agree to finance the modernization programs that were considered essential even before enlargement came into the picture.
18. Perhaps BNP [Banque Nationale de Paris] felt left out: it courted Societe General unsuccessfully for two years only to see the bank fall into the arms of Paribas.

Завдання 2. Перекладіть речення, попередньо визначивши функції дієприкметника І та герундія (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 105).

1. In London the British Government's special envoy said on returning yesterday from a two-week Far East "fact-finding mission", that he was disappointed not to have been invited to take part in the talks on the region's problems.
2. The retired director of the Brain Institute at the University of California – Los Angeles, devoted his life to studying that complex organ, only to be crippled by a brain disease that leaves its victims unable to care for themselves.
3. Education standards are bound to be hit by the government's latest round of

- spending cuts, the Education Secretary admitted yesterday.
4. To judge living standards, it is better to add to GDP the income earned by foreign assets, and to deduct from it the income paid to foreign creditors.
 5. The other leg of the Nissan plan is to raise operating margins from below zero up to 5% within two years.
 6. The commercial broadcasting industry convinced Americans that it was 'good citizenship to consume news at regular intervals'.
 7. The national governments will have to stop behaving like pigs at a trough, not just in haggling over cash but also informing and guiding the EU Commission itself.
 8. In regulating family relations and sexual morality, political democracies may adopt restrictive or permissive policies regarding divorce, abortion, and pornography.
 9. He insisted that France was as interested as anyone in bringing the budget and agricultural spending in the EU under control.
 10. Ms. Dunn, has long been seen as one of the Republicans' best hopes for broadening their appeal to women, and that is one of the arguments she makes in campaigning to be the majority leader.
 11. "The three-point program, instead of preventing decentralization of Canada, instead of being a means of uniting the country was dividing it."
 12. The European Commission's life was cut short by an investigator's report accusing it of tolerating fraud, mismanagement or nepotism.
 13. The report stopped short of identifying individuals responsible for various massacres.
 14. The president (of the USA) called expanding the western alliance one way of giving other nations "incentive to deepen their democracy".
 15. Television, meanwhile, has become a major means of solidifying power and creating – or controlling – national unity in the country.

Завдання 3. Перекладіть речення та прокоментуйте граматичні трансформації, що їх було застосовано при перекладі неозначених форм дієслова (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 103-106).

1. The European Parliament is set to begin debating amendments to legislation that would impose a 20% withholding tax on income from savings and certain bonds.
2. Far from doing anything to reduce the number of jobless, the Government is planning to throw more out of work with its rail and pit closures.
3. Far from helping the low-paid the Prime Minister has hit them hardest of all.
4. Legislators in the Philippines voted not to review a law restoring capital punishment, dealing a serious blow to efforts to halt a planned execution that would be the country's first in 23 years.
5. A lawsuit charging Merrill Lynch & Co with job discrimination on the basis of sex will include 900 women plaintiffs.
6. Brazil finally gave in to the course followed by most of the world's major nations, allowing the currency it has long coddled to trade freely.

7. Roughly speaking, the Thatcherites argued that the story of Britain since 1900 has been one of economic decline, followed by imperial and international decline.
8. Coming on top of the splits within the Social Democratic Party, battles between the police and atomic energy protesters, and the worst
9. Monthly trade deficit in 31 years, the poll seemed to suggest that the momentum in German politics was moving with the opposition parties.
10. Taken in the early stages, these drugs prevent infirmity. Used systematically, they slowly but surely lead, to cure.
11. All his criticisms were reserved for Labour backbenchers who want the British Forces withdrawn from that country.
12. Almost daily, The Washington Post and other newspapers have their advertising revenues increased by full-page ads in which one corporation or another is telling Congress to quit dallying and pass the program.
13. The Home Secretary threatened yesterday to cut the budgets of police forces that failed to meet his targets for recruiting black and Asian officers.
14. The Germans have grown sharply more critical of the EU and its inefficiency since they started noticing that their \$ 12 billion net contribution to the budget was paying many of the bills.
15. There are countries which would be ready to sign agreements with the developing nations for training some of their people over the next five, ten years.
16. It is nonsense for its supporters to claim that the present policy is a success. It has succeeded in increasing the number out of work, and in reducing production.
17. Throwing a rope around Brazil's huge budget deficit – now thought to be approaching 9% of national output – is the key to containing further currency erosion.

Тема 3. Замінники іменника. Артикль.

Завдання 1. Перекладіть речення та прокоментуйте засоби перекладу неозначеного артикля (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 107).

1. The report does not include a section on rights observance in the United States itself.
2. The issues confronting Europe go to the heart of its great construction.
3. It would be progress to get away with the notion that oil is scarce – an assumption that led to two decades of energy policy mistakes, such as subsidizing coal and nuclear power.
4. Even as prices fall, governments of oil consuming countries should be guarded against the dangers of oil dependence.
5. Unless Europe and Asia are able to keep the US committed to open multilateralism, the Asian crisis may yet produce nasty results.
6. The debate over the House of Lords reform has so far missed the main point. [Britain]

7. The decision set off a furor in the publishing industry on both sides of the Atlantic.
8. "Nestle" confirmed its earlier warnings that the coming year sales volume growth fell below the company's 4% growth target. The Swiss company blamed the results on economic turmoil in emerging markets.
9. The poll echoes a warning from the Trade and Industry Secretary, that Britain may be vulnerable to charges by fellow EU countries that it is turning its back on Monetary Union and therefore Europe.
10. Initially I thought she was copying pictures out of books. Then the penny dropped: it was not a copy, but the original.

Завдання 2. Перекладіть речення українською мовою та прокоментуйте засоби перекладу означеного артикля (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 107).

1. After a treaty intended to establish a permanent International Criminal Court was negotiated in 1998 in Rome, the British Foreign Office said "the institution would help to tackle the grotesque paradox whereby the killer of one person is more likely to be brought to justice than the killer of thousands."
2. His aides made clear that the ideas, disclosed in an interview, were not fixed in stone and were simply the start of a « free-thinking» exercise on possible EU reforms.
3. Legal advice will be available from booths in Community centres, doctors' surgeries and public libraries under plans outlined by the Lord Chancellor yesterday.
4. A president who spends most of his working hours figuring out how to buy votes with public money is not likely to be very critical of a multilateral agency (the IMF) that does pretty much the same thing.
5. The new administration has decided to propose a relaxation of air pollution regulations to make it easier for oil refiners, steel producers and other basic industries to expand and modernize their plants, Vice President announced.
6. UN officials report that seven Arab oil-producing countries in the Gulf are about to announce a \$250-million annual fund for UN aid agencies.
7. The Korean Confederation of Trade Unions plans a national rally on May 1st, a traditional day for workers' agitation.
8. The European Union's industry ministers Friday called for a link between all state subsidies to the steel industry and cuts in capacity. But they were unable to agree on a deadline for phasing out subsidies.
9. The Labour Party leader called the figures «tragic and terrible» and called for a debate in Parliament.
10. The Federal government can borrow from the Federal Reserve to finance immense deficits, has done so, and surely will again when economic downturn calls for fiscal stimulus.

Завдання 3. Перекладіть речення українською мовою та прокоментуйте засоби перекладу артиклів та заміників іменника (див. Довідник з теорії та

практики перекладу с. 107).

1. This is indeed a new world. But not one that needs a new Columbus to claim it or reshape it.
2. An array of cheap government loans and services was made available to encourage investment in industry.
3. An IMF team will visit Brazil “promptly” to set new economic targets in light of the new currency regime and will soon open a permanent office in Brasilia.
4. Although few expect a quick upturn for the Chinese economy, the long-term optimists about China continue to rely on rosy economic forecasts.
5. Few industries can boast such rapid growth as this one.
6. Few other international problems have such a complex structure or such wide repercussions.
7. That in turn has left him with little immediate choice but to become more repressive still: to re-establish his authority by force of loyal soldiery.
8. Marketing focuses on making the product available at the right time, at the right place, and at a price that is acceptable to customers.
9. A business organization must sell products to survive and to grow.
10. A family with a monthly income of \$2,000 that allocates \$ 4000 to taxes and savings spends about \$ 1.600 for goods and services.
11. There is a considerable lack of knowledge about marketing activities.
12. A Mazda Miata, a compact disc player, a bar of soap, a kitten in a pet store are examples of goods.
13. Each of these dynamic forces has an impact on how effectively marketing services can facilitate and expedite exchanges.
14. His commitment to pleasing customers will make “Egghead Software” a strong competition and another of the small number of companies that customers love.
15. Usually, clients are attracted to certain businesses because of product or service quality.

Завдання 4. Перекладіть речення українською мовою та прокоментуйте граматичні трансформації, що їх було використано при перекладі артиклів та заміників іменника (див. Довідник з теорії та практики перекладу с. 96-97, 107).

1. But in a recession those who are laid off have a much more difficult time finding new employment.
2. Other airlines sold out to larger ones, such as when Piedmont Airlines sold out to US Air.
3. Profits are essential to economic growth because without these businesses find it difficult if not impossible, to buy more raw materials.
4. Douglas Dillon's emergence as one of the presiding chieftains may in retrospect seem to have been foreordained.
5. The predominant reaction to the civil rights movement among many ethnics was essentially a negative one.
6. Official figures showed yesterday that the economy, despite slowing under the weight of higher rates, the strong pound and the economic crisis in Asia, is still

creating jobs.

7. As the country's deepest post-war recession continues, with industrial production plummeting and unemployment soaring at rates last seen during the Depression, fears are growing that Prime Minister's medicine may be permanently disabling rather than curing.
8. Domsayers predict a decade of lost growth in East Asia, like the one that Latin America went through after its debt crisis in the early 1980s
9. "Which candidate are you against"? – "All the candidates have given me a reason to vote against them".
10. Democratic economists believe that at a time when business is operating with considerable slack, the nation could stand even larger deficits without much risk of accelerating inflation.
11. Government cutbacks in state spending have badly hit local authorities, and most have started big cutbacks, including layoffs that have worsened unemployment, currently at 2.06 million, or 8.5 per cent of the work force.
12. The Bundesbank said Thursday that it does not see any room for a retreat from its tight credits policies despite an economic downturn, which has spurred repeated calls for lower interest rates to stimulate the economy and fight unemployment.
13. There are legitimate questions about the stability of Monetary Union and the drive for a federal Europe that will not be resolved by the instinct to embrace the "modern" option.
14. The coalition began campaigning for a tax to get at excessive oil profits early last fall.
15. It is time for a decision: without it, in the end, there will be no possible solution.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Choose the correct variant:

1. In its primary function *this modal verb* is known to express permission or possibility with reference to both present and future time.
a) must b) should c) may d) might
2. *This modal* followed by the Perfect Infinitive will denote supposition at present with regard to an action performed in the past, or supposition in the past with reference to a prior past action
a) must b) ought to c) to be to d) to have to
3. The use of this modal verb in its secondary function is most frequent in interrogative and negative sentences denoting incredibility with regard to the action expressed by the infinitive
a) may b) can c) might d) need
4. *This modal verb + Infinitive II* is a common device to express supposition or doubt with regard to some occurrence in the past
a) must b) can c) may d) could
5. The use of *this modal + Infinitive* is fairly common in passing a judgement of an emphatic emotional character (subjective evaluation, approval or disapproval, surprise or indignation) on some occurrence.
a) should b) ought to c) dare d) to have to
6. In its modal content *this modal* seems to be more subjective and implies a supposition based not upon some facts but rather upon the speaker's own considerations,
a) dare b) need c) will d) should
7. In negative sentences the compound verbal predicate consisting of the combination of *this modal + Simple Infinitive* is rendered by the words "*недоцільно*", "*немає потреби*" + *the Infinitive of the main verb*
a) need b) ought to c) should d) must
8. In its primary function *must* is used to express duty or obligation in various degrees. In this meaning it may refer to the future.
a) should b) must c) ought to d) to have to
9. Do not express person, number or mood; therefore they cannot be used as the predicate of a sentence
a) finite forms b) non-finite forms c) modals d) passives
10. Participle, gerund or infinitive are referred to as
a) modals b) predicate forms c) subjunctive forms d) verbals
11. In its secondary function *this modal verb* is never used to express supposition with reference to an action in the future, it is not used in negative sentences either.
a) should b) ought to c) must d) have to
12. *This modal + Infinitive II* will imply incredibility at present with regard to some action performed in the past
a) can b) dare c) have to d) be to
13. In its secondary function *this modal + Infinitive I* will denote supposition at present with regard to a present or future action,
a) ought to b) can c) could d) may

14. The idea of past time *of this verb* is known to be expressed periphrastically by *had to* or *was to*, and negation by *needn't*.

a) can b) dare c) must d) should

15. Used in its primary function *this verb* may denote ability, characteristic sporadic features or behaviour, often in a disparaging or derogatory sense, permission to do something.

a) would b) can c) will d) may

16. This verb + *Infinitive* indicates regular characteristic behaviour.

a) to be to b) should c) to have to d) will

17. In its primary meaning, especially when stressed, denotes obligation, duty or propriety

a) need b) dare c) should d) could

18. The compound verbal predicate consisting of the combination of *this verb* + *Simple Active Infinitive* is rendered by the words "*потрібно*", "*доцільно*", "*слід*" або "*мусу*" + *the Infinitive of the main verb*.

a) need b) must c) should d) could

19. Constructions consisting of two elements, a nominal (noun or pronoun) and a verbal (participle, gerund or infinitive); the verbal element stands in predicate relation to the nominal element, are referred to as

a) modal constructions b) predicative constructions

c) subjunctive constructions d) verbal constructions

20. Do not express person, number or mood; therefore they cannot be used as the predicate of a sentence

a) finite forms b) verbals c) modals d) passives

ТЕКСТИ ДЛЯ ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Завдання 1. Проаналізуйте тексти, визначивши труднощі перекладу, перекладіть тексти українською мовою у письмовій формі. Прокоментуйте лексичні та граматичні трансформації, що їх було використано у перекладі.

1. PEACE PROCESSES AND DIALOGUE

Peace processes and dialogue are essential approaches to addressing conflict. The foundations for a just and sustainable peace are laid when those in conflict agree on how to resolve the issues that have divided them and how they will live together peacefully in the future.

In addition to formal negotiations peace processes include efforts to help parties to conflict and conflict affected communities to change the way they think about the conflict, increase understanding and improve inter-communal relationships.

Creating space for dialogue

Much of our work centres around peace processes. We work with the different sides involved in a conflict to help them develop an understanding of what can be done differently and we create opportunities for the people involved in the conflict to come together to discuss the issues. All this is done with a view to bringing those involved closer to a peaceful resolution of the conflict.

Our Youth Dialogue work in the South Caucasus for example, connects young people from either side of the Georgian–Abkhaz conflict divide, in order to discuss issues surrounding the conflict.

In many conflict areas we arrange workshops to enable different groups to analyse the conflict together, discuss what are often difficult subjects, deal with issues connected to past actions and explore possible solutions.

Our media projects aim to raise awareness of issues around the conflicts, challenge stereotypes of the other side and facilitate discussion between different groups. In Fiji, we support the Citizen’s Constitutional Forum to undertake media activities aimed at increasing public understanding of good governance, human rights and multiculturalism.

The role of the international community

Whilst peace processes must focus on creating space for dialogue between those most involved in and affected by the conflict, international support is often critical to achieving this. It can help create the political space for dialogue to take place, and can provide support in terms of finance, logistics and expertise.

Our policy brief *Ending war: the need for peace process support strategies* (2009), explains how external actors can give greater priority to supporting peace processes by placing them at the centre of a shared international strategy for countries in conflict. Too often, mixed or contradictory policies undermine the positive role external actors can play. International responses to specific conflicts are shaped by a number of priorities, including economic interests, counter-terrorism and humanitarian concerns.

We regularly engage with international policymakers to explore ways in which they can offer coordinated and cross-governmental support to peace processes. A recent example of this has been our engagement with the British government over their 2011 Building Stability Overseas Strategy.

Incentives, sanctions and conditionalities

International policymakers often turn to incentives, sanctions and conditionality in the hope that these tools can alter the dynamics of armed conflict and positively influence behaviour.

We have produced a number of publications that look at this topic and make recommendations for policymakers and the international community. *Powers of persuasion: incentives, sanctions and conditionality in peacemaking* (Accord issue 19, 2008) suggests that while these instruments have in some cases helped tip the balance towards settlement, in many others they have been ineffective, incoherent or absorbed into the dynamics of the conflict. (SOURCE: <http://www.c-r.org/theme/peace-processes-dialogue>).

2. WHAT THE EU NEEDS IS A COPY OF “THE FEDERALIST” PAPERS

Los Angeles – It may be indelicate for an American to point out, but now that the start-up of Economic and Monetary Union has accelerated the European Union's pace toward full economic integration, the US experience may provide some useful lessons. Not that we do everything right or that we provide a precise model for the working of a somewhat similar economy, but some long-standing American economic interactions do resemble those developing on the old Continent.

In at least three areas of economics – monetary policy, taxes, and fiscal policy – we've been there, done that. Together, the three may also provide some hints about political confederation.

In the realm of monetary policy the European Central Bank can learn from the Federal Reserve, if it is willing to. The Fed's ability to maintain its integrity while paying due deference to the democratically elected authorities with which it works provides a model more appropriate to a complex economy than does the haughty independence of the Bundesbank. The single-minded Bundesbank ideology – price stability-uber-alles – cannot work in a Europe where recession threatens to increase already high unemployment; the Fed's pragmatic willingness to bring growth and employment into the balance can.

The lessons for tax policy are less direct. What is thought of, as tax policy in the United States cannot exist in the European Union because the EU levies no taxes of its own? It is financed by contributions from the member states, which use their tax revenues to support the EU budget as well as their much larger national needs. Although political infighting over relative contributions is inevitable, EU members have also been squabbling over « harmonization» of national taxes – setting EU-wide rules for rates and regulations.

The American experience suggests that this is quite unnecessary. The US Constitution provides few constraints on the ways in which the states may raise revenues: they can legally levy income taxes, corporate taxes, sales taxes and

property taxes on their individual and corporate residents at any rates they want, and they do. State taxes vary, but the variations stay within limits because the citizens and the companies in the states compete with one another.

The limits are imposed by economics, not legislation; they work and cause few quarrels. Similar natural limits are in fact becoming visible in Europe; the squabbles are unnecessary.

With monetary policy in the hands of the European Central Bank, fiscal policy – budget deficits and surpluses à la Keynes – is the remaining tool with which the member states of European Economic and Monetary Union, or EMU, can affect their own growth and employment. But such national autonomy is illusory however; the rules of monetary union limit deficits, and economic reality reinforces the rules. Before EMU a state could finance a deficit by borrowing from its own central bank. No longer.

The US model is again illuminating. The American states cannot run persistent deficits because they cannot borrow to finance those deficits, except at prohibitive interest rates. The federal government, however, can borrow from the Federal Reserve to finance immense deficits, has done so, and surely will again when economic downturn calls for fiscal stimulus. Except for one crucial difference, the government of EMU could similarly borrow from the central bank when dictated by Europe's needs – the difference, of course, being that there is no government of EMU.

This leads to the possible lesson for political confederation. When recession suggests a continent-wide need for stimulus, the pressure will be on the member states to create some sort of joint fiscal decision-making mechanism. Such a mechanism will not be called a confederation but it will be a major step in that direction. It will raise the question of whether the mechanism should be used for making other joint decisions. That in turn should reraise the question of the “democratic deficit”; in particular, should the one body elected by European individuals, the Parliament, be given more power over such decisions?

The move will be on. At that point, an American might even have the temerity to suggest that Europeans read “The Federalist” papers.

3. NEGOTIATIONS WITH ISIS OVER JAPANESE AND JORDANIAN HOSTAGES 'DEADLOCKED'

Tokyo says there has been no progress in trying to secure release of Japanese journalist Kenji Goto and Jordanian pilot Muadh al-Kassasbeh. Negotiations with Islamic State militants threatening to execute a Japanese journalist and a Jordanian pilot have become “deadlocked”, a Japanese minister said.

Yasuhide Nakayama, the deputy foreign minister who is leading Tokyo's emergency response team in Amman, said on Saturday that there had been no progress in trying to secure the release of Japanese journalist Kenji Goto and pilot Muadh al-Kasasbeh.

In Tokyo, the deputy chief cabinet secretary, Hiroshige Seko, said the government was still waiting for new information on the hostage crisis.

Japan's Prime Minister, Shinzo Abe, told officials to maintain close cooperation with Jordan in a bid to secure Goto's release.

Isis had threatened to kill Kasasbeh by sunset on Thursday unless Amman handed over an Iraqi female jihadist in return for Goto.

Jordan has sought evidence that the pilot, who crashed in Syria on 24 December, was still alive before freeing would-be suicide bomber Sajida al-Rishawi, who is on death row.

Jordan has offered to free Rishawi, who was convicted for her part in hotel bombings in Amman in 2005 that killed 60 people, if Islamic State releases the pilot.

Abe has repeatedly said Japan would not give in to terrorism and would keep cooperating with the international community.

Isis had demanded \$200m from Japan for the release of Goto and another Japanese hostage, Haruna Yukawa. A video was released last Saturday that appeared to show Goto with a picture of a decapitated Yukawa.

The hostage crisis comes as Islamic State, which has already released videos showing the beheadings of five western hostages, is coming under increased military pressure from US-led air strikes and by Kurdish and Iraqi troops seeking to reverse its territorial gains in Iraq and Syria.

Isis fighters seized a small crude oil station near the northern Iraqi city of Kirkuk, officials said on Saturday. Officials from the state-run North Oil confirmed the militants seized a crude oil separation unit in Khabbaz and said 15 workers were missing.

Meanwhile, the US said that it had killed an Isis chemical weapons expert in an airstrike near Mosul in Iraq on Friday. The militant, identified only as Abu Malik, is said to have been a veteran of the former Iraq dictator Saddam Hussein's illicit weapons programs. It was the first time that the US has identified a militant it has killed.

The Pentagon claims to have killed 6,000 Isis fighters since the August air strikes began. US central command claimed Abu Malik was a "chemical weapons engineer" at the Muthanna chemical weapons plant who joined an earlier incarnation of Isis, al-Qaida in Iraq, in 2005.

(source: <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/31/negotiations-with-isis-over-japanese-and-jordanian-hostages-deadlocked>)

Завдання 2. Проаналізуйте тексти, перекладіть їх письмово та зробить реферування англійською та українською мовами.

1.AN "OPPORTUNITY TO REFASHION THE WORLD"

The Bush administration's early reluctance to plan for Iraq's postwar reconstruction has had serious and deadly consequences. Widespread looting, disorder, and insecurity were the inevitable result. This set the tone for the immediate postwar era. Moreover, because of these insecure conditions, many militants were given the opportunity to develop and pursue a dangerous, low-level insurgency against American forces. The subsequent learning curve within the

Bush administration has been steep. By necessity, the president has come a considerable distance toward recognizing how expensive this particular process of nation building is going to be. The approval by Congress of \$87 billion for continuing operations in Iraq and Afghanistan is clearly a step in the right direction. Bush has indicated repeatedly that the United States cannot cut and run from its commitments. At the same time, there are disconcerting signs, with American casualties mounting, and the president's reelection looming, that the White House may in fact decide to withdraw American forces from Iraq. Indeed, the administration's latest adjustment seems to be toward a version of Vietnamization: handing over authority to a transitional government in Baghdad, while encouraging Iraq's own police and security forces to take up the greater burden with respect to counterinsurgency operations. In itself, this approach has certain virtues, but if it indicates a comprehensive withdrawal of U.S. resources and personnel from Iraq, then the results will not be benign, either for the United States, or for the Iraqi people. Nation-building operations sometimes fail, even under favourable conditions. But without robust involvement on the part of outside powers, such operations simply cannot succeed. It is an illusion to think that a stable, secure, and democratic Iraq can arise without a significant long-term U.S. investment of both blood and treasure.

The administration responded to the challenge of 9/11 by devising a more assertive Wilsonian foreign policy. The stated goals of the policy have been not only to initiate "rogue state rollback" but to promote a more open and democratic world order. By all accounts, Bush and his advisors really do believe that 9/11 has offered the United States, in the words of Secretary of Defense Donald Rumsfeld, an "opportunity to refashion the world". The problem is not that the president is departing from a long tradition of liberal internationalism; it is that he is continuing some of the worst features of that tradition. Specifically, in Iraq, he is continuing the tradition of articulating and pursuing a set of extremely ambitious and idealistic foreign policy goals, without providing the full or proportionate means to achieve those goals. In this sense, it must be said, George W Bush is very much a Wilsonian.

2.INTERNATIONAL SYSTEMS

International systems live precariously. Every "world order" expresses an aspiration to permanence. With each century, the duration of international systems has been shrinking. The order that grew out of the Peace of Westphalia lasted 150 years; the international system created by the Congress of Vienna maintained itself for a hundred years; the international order characterized by the Cold War ended after forty years. Never before have the components of world order, their capacity to interact, and their goals all changed quite so rapidly, so deeply, or so globally.

Whenever the entities constituting the international system change their character, a period of turmoil inevitably follows. The Thirty Years' War was in large part about the transition from feudal societies based on tradition and claims of universality to the modern state system. The wars of the French Revolution marked the transition to the nation-state defined by common language and culture.

The wars of the twentieth century were caused by the disintegration of the Habsburg and Ottoman Empires, the challenge to the dominance of Europe, and the end of colonialism. In each transition, what had been taken for granted suddenly became anachronistic: multinational states in the nineteenth century, colonialism in the twentieth.

Since the Congress of Vienna, foreign policy has related nations to each other – hence the term “international relations”. In the nineteenth century, the appearance of even one new nation – such as the united Germany – produced decades of turmoil. Since the end of the Second World War, nearly a hundred new nations have come into being, many of them quite different from the historic European nation-state. The collapse of communism in the Soviet Union and the breakup of Yugoslavia have spawned another twenty nations, many of which have concentrated on re-enacting century-old bloodlusts.

The nineteenth-century European nation was based on common language and culture, and, given the technology of the times, provided the optimum framework for security, economic growth, and for influencing international events. In the post-Cold War world, the traditional European nation-states – the countries which formed the Concert of Europe until the First World War – lack the resources for a global role. The success of their effort to consolidate themselves into the European Union will determine their future influence. United, Europe will continue as a Great Power; divided into national states, it will slide into secondary status.

1. FROM PEACE TO GLOBAL WAR

The period from 1933 to 1941 was one of deep international instability, which eventually resulted in the Second World War. The tension began with the appointment of Adolf Hitler as German chancellor in January 1933. This immediately raised deep concerns that Germany would soon rearm and openly challenge the Paris Peace Settlement. However, Hitler was initially too concerned with consolidating Nazi control over Germany to take a great interest in foreign affairs. During 1933, the books of “unsuitable” writers were burned, civil rights were suspended, opposition parties and trade unions were banned, and the democratic press was closed down.

The cruelty of the Nazi regime led to a wave of moral indignation and demonstrations in many countries: a wax model of Hitler in Madame Tussaud's museum in London was stained in red paint with the words "Hitler the Murderer"; anti-Nazi parades were held in several major U.S. cities, and President Roosevelt was called on to institute a boycott of German goods. In the face of this foreign opposition Hitler decided to proceed cautiously in the realm of foreign affairs, and repeatedly made soothing speeches which insisted that Germany wanted peace. At the World Disarmament Conference, Hitler suggested that all the other major powers either disarm to match the German level of armaments set at Versailles, or that they allow Germany to rearm to the same level as all the other major powers. The British prime minister urged the French to accept this request, but they would only agree if Germany, as an act of good faith, accepted the Versailles arms limits

for another four years. In October 1933, Hitler withdrew Germany from both the World Disarmament Conference and the League of Nations on the grounds that neither would treat Germany on equal terms. These moves provoked fears about Nazi intentions. To ease these worries Hitler signed a non-aggression pact with Poland in January 1934.

The Polish government thought that the agreement offered them security against Soviet ambitions, but it seems that Hitler signed the agreement to thwart a possible Franco-Polish alliance, and to bring Poland under German influence. In April 1934, the French government announced that it would “henceforth assure its [France's] security by its own means”.

Завдання 3. Проаналізуйте тексти, визначивши труднощі перекладу, перекладіть тексти англійською мовою у письмовій формі.

1. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПАЛЕСТИНО-ЄВРЕЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Палестино-єврейський міжнаціональний конфлікт – це етнополітичне та етнотериторіальне протистояння двох народів, пов’язане з їхньою боротьбою за реалізацію своїх національно-державних проєктів на одній і тій же території.

До 2000-х рр., коли внаслідок поступової редукції конфлікту було досягнуто кардинального прориву в питанні палестино-єврейського врегулювання і відкрилися реальні перспективи «будівництва» миру. Однак відсутність суспільного примирення, несприятлива міжнародна ситуація, зокрема події 11 вересня 2001 р., спричинили зміну ставлення західних країн до національно-визвольних рухів в ісламському світі, невдачі мирних ініціатив та повернення конфлікту на новий виток напруженості. Розглядаючи даний конфлікт як основу близькосхідного врегулювання, доцільно розрізняти два рівні: регіональний і міжнародний. Регіональний рівень дає нам можливість розглядати його в нерозривному зв’язку з подіями і процесами, що відбуваються безпосередньо в Палестині і на Близькому Сході. Зважаючи на те, що дві національні держави Палестина та Ізраїль в регіоні виникли порівняно недавно і для них характерним є динамічність кордону та меж ідентифікації. Щодо міжнародного рівня, то його слід розглядати через призму цивілізаційно-релігійної ролі Єрусалима як центру трьох світових релігій і взаємодії палестино-єврейського протистояння з глобальною системою міжнародних відносин.

Палестино-єврейський конфлікт характеризується комплексністю та складністю для вирішення внаслідок збігу ряду факторів: історичних, територіальних, ідеологічних, етнорелігійних і політичних. Історичні причини виникнення палестино-єврейського конфлікту зумовлені історичними претензіями сторін. Історичні претензії євреїв і палестинців є незмінним каталізатором конфлікту, оскільки кожна сторона має історичні факти, якими обґрунтовує своє виняткове право на Палестину.

Територіальний аспект палестино-єврейського міжнаціонального конфлікту спричинений єврейською імміграцією до Палестини наприкінці XIX ст., населеною арабським населенням. Ескалація конфлікту щодо володіння територіями розпочалася після прийняття Генеральною Асамблеєю ООН резолюції № 181, якою пропонувалось розділити землі між рікою Йордан і Середземним морем та утворити Арабську і Єврейську держави. Сіоністський рух погодився на територіальний поділ, палестинський національний рух відмовився визнавати вказану резолюцію і оголосив війну ще не утвореній державі Ізраїль.

Арабський світ вважає Ізраїль штучним утворенням на арабській території – державою, утвореною іноземними загарбниками. Ідеологічна причина полягає в протистоянні національних ідеологій, що є непримиримими за своєю природою: сіонізму і палестинської ідеології національного визволення в сукупності з ідеологією ісламізму. Основними положеннями сіоністської ідеології є створення, а в сьогоденнішніх умовах утримання єврейської національної держави на території Палестини. В свою чергу, радикальні угруповання палестинців не визнають державу Ізраїль і прагнуть її знищити, створити незалежну ісламську державу Палестина. Палестино-єврейський міжнаціональний конфлікт є протистоянням ідеологій, де ізраїльтяни є прикладом західного мислення, а палестинці – прикладом ісламського світогляду.

Етнорелігійна причина конфлікту полягає в груповій самоідентифікації євреїв і арабів, яка сформувалася не за чисто етнічними, а також за релігійними ознаками. Приналежність до єврейського народу визначалася задовго до виникнення етнічного націоналізму рядом норм, що містилися в іудаїзмі. Зростання впливу Арабського халіфату створило основу для формування арабської ідентичності. Процеси європейського націєтворення мали вплив на формування в єврейському середовищі сіоністського руху як єврейського націоналізму, однак не вплинули на формування нації в середовищі палестинського етносу, який перебував під домінуванням панісламізму.

Політичну складову конфлікту можна поділити на внутрішньополітичну та зовнішньополітичну. Внутрішньополітична складова зумовлена перипетіями політичної і виборчої боротьби в Ізраїлі та Палестині. Зовнішньополітична полягає в активному втручанні наддержав – Великобританії, СРСР (Росії), США, ЄС та інших у хід конфлікту.

2. МИРНИЙ ПРОЦЕС ПАЛЕСТИНО-ЄВРЕЙСЬКОГО МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

Аналіз палестино-єврейського протистояння дозволяє виділити наступні складові комплексу питань мирного врегулювання: проблема самовизначення обох народів, визнання права на існування єврейської і палестинської держав та визначення форм їхнього співіснування; питання регіональної безпеки в контексті гарантування безпеки Ізраїлю з боку оточення арабських держав; проблема територіального розмежування

палестинської і єврейської держав; державна належність і статус Єрусалима, доступ до Святих місць; проблема національних меншин, питання повернення палестинських біженців та проблема єврейських поселень на палестинських територіях.

Мирний процес врегулювання палестино-єврейського міжнародного конфлікту пройшов 3 основні стадії, які відповідали стадіям розвитку самого конфлікту. Латентна фаза (1890-і рр. – 1948). Характеризувалася назріванням міжнародного конфлікту в підмандатній території Британської імперії. Врегулювання конфлікту на цій стадії розглядалося як внутрішня справа Великої Британії. З метою досягнення цілей євреї та палестинські араби застосовували маніфестну модель. Основними інститутами розв'язання конфлікту були спеціальні комісії британського парламенту та уряду. Основними предметами мирного процесу були проблеми управління британською адміністрацією єврейським і палестинським народами на одній території, розподіл території, статус Єрусалима, насильницьке обмеження імміграції, депортація євреїв і ін.

У період біполярності (1948-1991рр.) сторони, незважаючи на міжнародно-правові зобов'язання, застосовували силову модель виходу з конфлікту, маючи намір військовими засобами усунути суперника. Результат конфлікту вбачався у категоріях «перемога – поразка». Виявом цього стали кілька збройних конфліктів на Близькому Сході (війна 1948, Шестиденна війна 1967, війна Судного дня і т.д.), основним змістом і віссю яких залишалося палестино-єврейське протистояння. Пошук мирних способів вирішення конфлікту зводився до резолюцій Ради Безпеки ООН щодо припинення вогню та двосторонніх переговорів, у ході яких пропонувалось часткове вирішення проблеми.

Прикладом вирішення палестино-єврейського міжнародного конфлікту в цей час можна назвати конференцію в Лозанні (1949р.), конференцію в Парижі (1951р.), план Ф.Бернадота, заяви Х.Бугріба і ін. Основними питаннями, які пропонувалось вирішити, було питання повернення захоплених територій, біженців, статус Єрусалима, доступ до святих місць і ін. Однак силова модель не дала бажаних результатів жодній зі сторін і стимулювала їх до застосування компромісної моделі.

Компромісна модель передбачала пошук врегулювання конфлікту, при якому обидві сторони йшли на взаємні поступки, отримуючи при цьому вигоду. Основною формулою компромісної моделі став принцип «мир в обмін на територію». Застосування компромісної моделі дало можливість суттєво редукувати близькосхідний конфлікт, поступово вилучивши з нього сусідні арабські країни, та зосередитися на власне палестино-єврейському врегулюванні. Результатом застосування компромісної моделі стало тривале перемир'я.

У постбіполярний період (1991-2001рр.) у сторін з'являється розуміння необхідності повномасштабного врегулювання, що вимагало переходу до третього типу стратегії – інтеграції. Інтегративна модель передбачала суспільне примирення, формування мирного лобі в обох суспільствах,

виховання для миру через систему шкільного виховання і ЗМІ, формування толерантності та подолання стереотипів. Необхідним компонентом стратегії співробітництва є підтримка співпраці представників обох суспільств у різних галузях. Передумовою для співробітництва є застосування механізму всестороннього врегулювання конфлікту. Яскравим прикладом застосування всестороннього врегулювання з поетапними переговорами зацікавлених сторін стали конференції, що відбулись у Мадриді (1991р.) і в Осло (1993р.).

В цей час основними питаннями, які пропонувалось вирішити, було питання повернення територій, припинення будівництва поселень, повернення біженців, вирішення статусу Єрусалима, забезпечення доступу до святих місць і ін. Однак непослідовність мирного процесу привела до його зриву та відкинула справу примирення знову на етап силової моделі.

Вирішення палестино-єврейського міжнаціонального конфлікту вимагає розв'язання комплексу взаємопов'язаних проблем. Насамперед обидві сторони повинні визнати право на існування єврейської і палестинської держав та визначити форму їхнього співіснування (незалежні держави, конфедерація, автономія в складі Ізраїлю, кантональний устрій і т.п.). Тривале врегулювання передбачає гарантування безпеки Ізраїлю з боку оточення арабських держав, яке можна досягнути підписанням регіонального пакту стабільності із обов'язковим залученням Ірану та формуванням дієздатних органів влади і силових структур палестинської держави, здатних попередити та запобігти несанкціонованим нападам і обстрілам єврейської території. Завданням політиків і суспільних діячів обох суспільств та міжнародних посередників є проведення політики, спрямованої на недопущення ескалації конфлікту та його редукцію. Близькосхідна стабільність є необхідним і важливим компонентом міжнародної безпеки глобального масштабу.

ТЕКСТИ ДЛЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Завдання 1. Проаналізуйте тексти, визначить завдання автора (інформація, огляд, критичний виступ тощо). Перекладіть тексти усно та зробить стислу анотацію текстів.

1. THE BEGINNING OF THE COLD WAR

The Cold War began after World War Two. The main enemies were the United States and the Soviet Union. The Cold war got its name because both sides were afraid of fighting each other directly. In such a "hot war" nuclear weapons might destroy everything. So, instead, they fought each other indirectly. They supported conflicts in different parts of the world. They also used words as weapons. They threatened and denounced each other. Over the years, leaders on both sides changed. Yet the Cold War continued. It was the major force in world politics for most of the second half of the twentieth century. Historians disagree about how long the Cold War lasted. Some believe it ended when the United States

and the Soviet Union improved relations during the nineteen-sixties and early nineteen-seventies. Others believe it ended when the Berlin Wall was torn down in 1989.

The United States and the Soviet Union were the only two superpowers following the Second World War. The fact that, by the 1950s, each possessed nuclear weapons and the means of delivering such weapons on their enemies, added a dangerous aspect to the Cold War. The Cold War world was separated into three groups. The United States led the West. This group included countries with democratic political systems. The Soviet Union led the East. This group included countries with communist political systems. The non-aligned group included countries that did not want to be tied to either the West or the East.

During the Second World War, the Soviet Union was an ally of the Western democracies, in their struggle against the Axis Powers of Germany, Japan and Italy. As the War neared its conclusion, the future of Eastern Europe became a point of contention between the Soviet Union and its Western allies. The Soviet Union had been invaded via Eastern Europe in both the First and Second World War. The Soviet Union was determined to install “friendly” regimes throughout Eastern Europe to protect its European borders from future invasions.

Harry Truman was the first American president to fight the Cold War. He used several policies. One was the Truman Doctrine. Another policy was the Marshall Plan, which provided financial and economic assistance to the nations of Western Europe, and NATO all embodied the Truman Doctrine to a forward strategic presence overseas. This strengthened the economies and governments of countries in Western Europe.

2. THE VIETNAM WAR

On November 22, 1963, President Kennedy was assassinated while riding in a motorcade in Dallas, Texas. His successor, Lyndon B. Johnson, proclaimed a continuation of Kennedy's policies and was able to bring many Kennedy measures to legislative fruition. Significant progress toward racial equality was achieved with a momentous Civil Rights Act (1964), a Voting Rights Act (1965), and the 24th Amendment to the Constitution, which abolished the poll tax. Other legislation, reflecting Johnson's declaration of a “war on poverty” and his stated aim of creating a “Great Society”, included a comprehensive Economic Opportunity Act (1964) and bills providing for tax reduction, medical care for the aged, an increased minimum wage, urban rehabilitation, and aid to education

Public approval was given in the landslide victory won by Johnson over his Republican opponent, Senator Barry Goldwater, in the 1964 presidential election. The victory also represented voter reaction against Senator Goldwater's aggressive views on foreign policy. Ironically, international problems dominated Johnson's second term, and Johnson himself pursued an aggressive course, dispatching (April, 1965) troops to the Dominican Republic during disorders there and escalating American participation in the Vietnam War. Authorization for the latter was claimed by Johnson to have been given (August, 1964) by Congress in the Tonkin Gulf resolution, which was passed after two U.S. destroyers were allegedly

attacked by North Vietnamese PT boats in the Gulf of Tonkin. The federal military budget soared, and inflation became a pressing problem.

The Vietnam War provoked increasing opposition at home, manifested in marches and demonstrations in which casualties were sometimes incurred and thousands of people were arrested. An impression of general lawlessness and domestic disintegration was heightened by serious race riots that erupted in cities across the nation, most devastatingly in the Watts district of Los Angeles (1965) and in Detroit and Newark (1967), and by various racial and political assassinations, notably those of Martin Luther King, Jr., and Senator Robert F. Kennedy (1968). Other manifestations of social upheaval were the increase of drug use, especially among youths, and the rising rate of crime, most noticeable in the cities. Opposition to American involvement in the Vietnam War eroded Johnson's popularity so much that he chose not to run again for President in 1968.

3. THE WAR ON TERRORISM

After the cold War no longer American foreign policy and economic interests often swayed policy. For years, the United States had withheld diplomatic recognition in Vietnam, mainly because of the possibility that Americans missing in action (MIA) during the war might still be held captive. By the 1990s, there was no evidence that MIAs remained alive. President Clinton announced full diplomatic recognition of this nation in 1995.

While Americans failed to show much enthusiasm for the New World Order, terrorism gradually forced them to reconsider the nation's foreign policy. In 1993, Middle Eastern terrorism reached into the United States. A car bomb exploded in the underground garage of one of the twin towers of New York City's giant office building complex, the World Trade Centre. In 1995 and 1996, terrorist bombings killed American soldiers and civilians in Saudi Arabia. In August 1998 bombs killed at least 190 people and wounded 5,000 at U.S. embassies in Kenya and Tanzania. Blaming the embassy attacks on Saudi businessman Osama bin Laden, the United States launched missile attacks on targets in Afghanistan. Despite these episodes, Americans remained fairly unconcerned about the threat of international terrorism. But on September 11, 2001, small groups of men linked to bin Laden hijacked four U.S. passenger jets soon after takeoff and aimed them at targets in New York City and Washington, DC. As onlookers watched in horror, two of the jets crashed into the upper floors of the World Trade Centre's twin towers. Within two hours, both towers collapsed in clouds of smoke and debris, killing and wounding thousands of people. A third jet crashed into the Pentagon, killing and wounding hundreds. The fourth jet, apparently intended for a target in or near Washington, DC, crashed in western Pennsylvania. To stunned Americans, the attacks were a shocking revelation of their nation's vulnerability.

Завдання 2. Перекладіть тексти з аркуша, попередньо визначивши тип текстів, їх стилістичну специфіку, суть проблем, що обговорюються в текстах, тематику текстів.

1. ПАЛЕСТИНО-ІЗРАЇЛЬСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ ЯК ФАКТОР НЕВДОВОЛЕННЯ ІРАНУ

Днями вдалося сформуванати основу для відновлення ізраїльсько-палестинського діалогу. Проти переговорів виступають самі радикальні сили ісламістів. Але чому супротивників переговорного процесу підтримує Тегеран? Коментар експерта.

Іран категорично не сприймає відновлення переговорів між Ізраїлем і палестинцями. «Сіоністський режим ніколи не погодитися на припинення окупації, тому говорити нема про що», – йдеться в заяві іранського МЗС. «Іран продовжує наполягати на повному припиненні окупації та визволенні всіх окупованих земель, а також безумовне право палестинських біженців на повернення в незалежну Палестину зі столицею в Єрусалимі», – підкреслюється в заяві.

У той же час ідею палестино-ізраїльських переговорів, які були перервані три роки тому, підтримали по всьому світу: і в ООН, і в Євросоюзі, і в Лізі арабських держав і в цілому – в арабському світі, а також в ізраїльській і в палестинській столицях.

Іран сьогодні виявився єдиною країною, що публічно виступила проти переговорного процесу. Чому? Можливо тому, що Іран є єдиною країною, яка не визнає можливості самого існування держави Ізраїль.

Надзвичайно радикальна позиція ІРІ з «ізраїльського питання» впливає з самої сутності вчення лідера ісламської революції і засновника ІРІ аятоли Хомейні. Ще задовго до ісламської революції в своїх промовах і проповідях він проводив чітку антиізраїльську лінію. «Я вважаю план незалежності Ізраїлю і його визнання катастрофою для мусульман і підривом діяльності ісламських урядів», – говорив Хомейні. Єдиний шлях до звільнення Єрусалиму, на думку Хомейні, – це віра в Бога, самопожертва і збройний похід до повного знищення Ізраїлю.

Продовжуючи антиізраїльську лінію Хомейні, цю позицію неодноразово підтверджували нинішні іранські політики. Іранський лідер аятола Алі Хаменеї по-східному образно, але рішуче називав Ізраїль «раковою пухлиною на тілі Близького Сходу, що підлягає видаленню». Не будемо згадувати скандальні антиізраїльські заяви президента Ахмадінежада. Так як же збирається вирішувати «ізраїльську проблему» Іран?

«У Тегерані є свій план вирішення палестино-ізраїльської проблеми. Це – повернення понад 5 млн. біженців і створення єдиної держави з участю і мусульман, і іудеїв, і християн. По суті, цей проект передбачає знищення держави Ізраїль шляхом його «розчинення» і переведення його громадян в положення релігійної меншини у Великій Палестині, що знаходиться під управлінням арабів-мусульман. Цілком зрозуміло, що цей утопічний план нереалістичний. Він йде врозріз як з позицією абсолютної більшості країн світу, так і з рішеннями ООН», – вважає директор Центру суспільно-політичних досліджень Володимир Євсєєв.

Але на цій константі тримається весь палестинський напрям близькосхідної політики Тегерана. Абсолютно ясно, що, займаючи таку

радикальну позицію, нинішнє керівництво ІРІ виступає проти будь-якого зближення палестинців і ізраїльтян у питаннях вирішення цієї найважливішої проблеми.

Крім того, палестино-ізраїльське протистояння надзвичайно вигідне Тегерану для позиціонування себе в якості головного захисника палестинців і всіх мусульман перед обличчям сіоністської загрози. Але не тільки з піарівської точки зору, але і чисто військово-політичної. Напруженість між ізраїльтянами і палестинцями використовується Іраном як привід для зміцнення своїх позицій у регіоні шляхом всебічної підтримки ісламістських організацій та угруповань. Так Тегеран бачить себе в якості головного гравця на близькосхідному полі.

Тому не тільки позитивний результат палестино-ізраїльських переговорів, а й сам факт переговорного процесу підриває і ідеологічні та політичні позиції Тегерана, а також його союзників – ХАМАСу і Хезболли, які солідарні з Іраном у неприйнятті палестино-ізраїльського діалогу.

Ніхто не сумнівається, що переговори, якщо вони відновляться, будуть важкими, затяжними і неоднозначними. Адже деталі попередніх угод ще не узгоджені. Також не ясні і поступки, на які готові йти сторони, що пред'являють один одному великий список вимог.

Однак істина полягає в тому, що переговори завжди краще, ніж збройне протистояння.

2. ЄС ПІДГОТУВАВ ПЛАН БОРОТЬБИ З ТЕРОРІЗМОМ

Євросоюз хоче посилити співпрацю в галузі розвідки, запровадити посаду аташе з питань безпеки в місіях ЄС у певних країнах, збільшити спілкування з арабами, що мешкають у Євросоюзі. Такого висновку дійшли міністри закордонних справ ЄС на зустрічі у Брюсселі, присвяченій здебільшого боротьбі з тероризмом – ця тема стала ще актуальнішою після недавніх терактів у Франції.

Федеріка Могеріні, Верховний представник ЄС з закордонних справ: «Ми вирішили на нашій нараді, що будемо набагато краще проводити координацію. Перш за все, обмінюватися інформацією та розвідувальними даними слід не тільки всередині ЄС, а й з іншими країнами».

Євросоюз прагне також збільшити співпрацю з мусульманськими країнами, аби разом протистояти тероризму. Могеріні закликала поважати іслам, проводити межу між свободою слова й повагою до релігій. Ось що сказав генеральний секретар Ліги арабських держав Набіль аль-Арабі: «Ліга арабських держав не є частиною коаліції, оскільки ми не застосовуємо зброю. Ми обговорюємо комплексну стратегію боротьби з тероризмом. Для цього потрібно підготувати ґрунт, щоб ці події більше не повторилися й щоб переконати тих, хто готує теракти, покінчити з тероризмом, який протистоїть силам правопорядку. Такі приклади вже були в Європі: згадаймо Червоні бригади або Фракцію Червоної Армії в Німеччині. А те, що сталося нещодавно в Європі, не має нічого спільного з ісламом, адже іслам не закликає до терору».

Могеріні закликала Європарламент якнайскоріше ухвалити законопроект з реєстрації даних авіапасажирів. Це дозволить відстежувати людей, які виїжджають з Євросоюзу, аби стати найманцями в гарячих точках. Є ризик, що після повернення до ЄС такі особи можуть влаштовувати теракти.

(Джерело: <http://ua.euronews.com/2015/01/19/eu-pledges-better-cooperation-with-muslim-countries-in-the-fight-against-terror/>)

3. ВСТАНОВЛЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗНОСИН

Складовим елементом дипломатичного права є посольське право, що випливає з міжнародної правосуб'єктності держав. Посольське право поділяють на **активне**, тобто *право відправляти представників в інші держави*, і **пасивне** – *право приймати дипломатичних представників інших держав*. Суб'єкти міжнародного права на підставі добровільної угоди встановлюють між собою дипломатичні відносини, котрі є вищою формою офіціальних відносин між державами.

Держави мають право розриву дипломатичних відносин, але мають це робити з обґрунтованих мотивів, керуючись почуттям відповідальності. Іноді приводом для розриву дипломатичних відносин служать рішення міжнародних організацій. Так, у 1946 р. Рада Безпеки ООН прийняла рішення про санкції, у тому числі про розрив дипломатичних відносин з франкістською Іспанією, діяльність якої загрожувала миру і безпеці. Відсутність дипломатичних відносин не свідчить про ворожі відносини, а їхня наявність не є показником дружніх відносин; відомий випадок, коли у 1979 р. Китай вступив у війну з В'єтнамом, але дипломатичні відносини не були розірвані. Правда, офіційно війна не була проголошена.

Розрив дипломатичних відносин не виключає їхнього поновлення, якщо відпадають умови, які призвели до розриву відносин, або змінюється політична ситуація в світі. Так, у вересні 1973 р. значна частина держав розірвала дипломатичні відносини з Чилі у зв'язку з антидержавним військовим переворотом, але у подальшому, з приходом до влади громадянського уряду, ці відносини були поновлені. У зв'язку зі зміною політичного стану поновлюються дипломатичні відносини колишніх соціалістичних країн з Ізраїлем, що були розірвані через арабо-ізраїльську війну 1967 р.

Встановлення дипломатичних відносин є передумовою заснування **постійних дипломатичних представництв у кожній із цих країн**, що вимагає окремої угоди між ними. Кількість країн, що встановили між собою дипломатичні відносини, не збігається з кількістю держав, котрі мають у себе постійні дипломатичні представництва: кількість перших більша, ніж останніх. Іноді сторони встановлюють дипломатичні відносини, але з метою економії чи інших причин держави утримуються від заснування дипломатичних представництв.

Практикується і використання домовленості про виконання дипломатичних функцій послами, призначеними за сумісництвом, тобто

керівник дипломатичного представництва в одній країні одночасно представляє інтереси своєї держави в іншій, частіше – сусідній країні. Така практика називається **кумуляцією місій**, нею користується й Україна. Наприклад, посол України в Аргентині є за сумісництвом послом у Чилі, посол у Швейцарській конфедерації за сумісництвом – у Ватикані і Ліхтенштейні. (Джерело: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7531.html>)

ДОВІДНИК З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

Змістовий модуль 1

Тема 1. Лексичні трансформації при перекладі

Конкретизація значення слова

Конкретизація значення – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вужчої семантики, наприклад: *It is argued here that none of these criticisms is successful.* – *Тут робиться спроба довести, що жодне з зазначених критичних зауважень не є обґрунтованим.*

Генералізація значення слова

Лексичною перекладацькою трансформацією розширення значення, що при цьому використовується і що протилежна за напрямком трансформації конкретизації, є генералізація, внаслідок якої слово із вужчим значенням, що перекладається, замінюється у перекладі на слово із ширшим значенням, наприклад: *American society was an ideal vehicle for industrialization.* – *Американське суспільство було ідеальним середовищем для проведення індустріалізації.*

Додавання слова

Трансформація додавання полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається, та/або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови перекладу, наприклад: *Non-members of the organization are invited to the conference as observers.* – *Країни, що не є членами організації, запрошуються для участі в конференції в якості спостерігачів.*

Вилучення слова

Вилучати можна лише ті елементи смислу, що певним чином дублюються в оригіналі за нормами мови оригіналу або передача яких мовою перекладу може порушити норми останньої. Для цього застосовується трансформація вилучення – виправдане з точки зору адекватності перекладу, в першу чергу норм мови перекладу: *The proposal was rejected and repudiated.* – *Цю пропозицію було відкинуто (вилучення одного з членів тавтологічної пари).*

Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови

Трансформація заміни частини мови найчастіше спостерігається у випадку таких частин мови, як іменник, дієслово, прикметник та прислівник. Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови може супроводжуватися (і нерідко супроводжується) частковою або повною перебудовою структури речення, що перекладається: *On the basis of these conclusions, I want to speculate on the connection of the organization to other entities.* – *Користуючись цими висновками, я маю на меті проаналізувати зв'язок цієї організацією з іншими суб'єктами.*

Перестановка слова

Сутність трансформації перестановки (її ще називають пермутацією) полягає в тому, що при перекладі лексичні елементи міняються місцями (тобто, змінюють позицію на протилежну), наприклад: *administrative efficiency* – «ефективне керівництво». Як правило, це має місце у випадку перекладу словосполучень або фраз.

Тема 2. Способи перекладу лексичних одиниць

Словникові відповідники

Словникові відповідники поділяються на одноквівалентні (тобто такі, що мають тільки один перекладний відповідник, наприклад, *democracy* – демократія) і багатоквівалентні, тобто такі, що мають два або більше перекладних відповідників, наприклад, *effect* – ефект, явище, вплив, наслідок (слід мати на увазі, що маються на увазі словникові відповідники, тоді як відповідник певного слова чи фрази оригіналу в тексті може бути тільки один з кількох).

Переклад неоднозначних слів (вибір варіантного відповідника)

Відповідники неоднозначного слова називаються варіантними відповідниками. Варіантний відповідник передає, як правило, якесь одне значення слова вихідної мови, тобто кожний варіантний відповідник є перекладним еквівалентом якогось одного лексико-семантичного варіанта (ЛСВ) багатозначного слова. Наприклад, термін *entity* має такі лексико-семантичні варіанти (значення): 1) *existence*, 2) *essence*, 3) *organization*.

Транскодування

Транскодування – це такий спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу, наприклад, *management* – менеджмент, *organization* – організація.

Розрізняють чотири види транскодування: 1) транскрибування (коли літерами мови перекладу передається звукова форма слова вихідної мови, наприклад, *peak* – пік), 2) транслітерування (слово вихідної мови передається по літерах, наприклад, *marketing* – маркетинг, *ping-pong* – пінг-понг), 3) змішане транскодування (переважне застосування транскрибування із елементами транслітерування) і 4) адаптивне транскодування (коли форма слова в вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу, наприклад, *platform* – платформа).

Калькування (дослівний переклад)

Калькування (дослівний або буквальний переклад) – це прийом перекладу нових слів (термінів), коли відповідником простого чи (частіше) складного слова (терміна) вихідної мови в цільовій мові вибирається, як правило, перший за порядком відповідник у словнику, наприклад: *line division* – лінійне відділення, *shock therapy* – шокова терапія, *Big Bang* – Великий вибух.

Контекстуальна заміна

Контекстуальна заміна – це така лексична перекладацька трансформація, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і що підібрано із

врахуванням контекстуального значення слова, яке перекладається, його контексту вживання та мовленнєвих норм і традицій мови перекладу: *Materials are anything from which products can be made.* – *Матеріали – це все те, з чого можна виробити вироби.*

Смисловий розвиток

Смисловий розвиток є таким прийомом контекстуальної заміни, коли в перекладі використовується слово, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладається. Найтиповішим прикладом смислового розвитку є семантичне відношення наслідку, тобто причинно-наслідкове відношення: так, дієслова *to drop* – «випустити (щось з рук)», *to fall down* – «впасти (додолу)» пов'язані саме таким відношенням: *He dropped his watch* – Він випустив годинника; *His watch fell down* – Його годинник впав.

Антонімічний переклад (формальна негативація)

При антонімічному перекладі слово, що перекладається, не замінюється на антонім у мові перекладу, а змінює лише форму на протилежну, тоді як його зміст, значення залишається без особливих змін. Означена трансформація представлена трьома видами:

1) негативація (слово або словосполучення без формально вираженої суфіксом або часткою заперечувальної семи замінюється в перекладі на слово з префіксом *не-* або словосполученням з часткою *не*, наприклад, *to continue* – *не зупинятися*, *small* – *невеликий*, *to ignore* – *не помічати*),

2) позитивація (слово або словосполучення з формально вираженою заперечувальною семою замінюється в перекладі на слово або словосполучення, яке не містить формально вираженого негативного компонента, наприклад, *unabbreviated* – *повний*, *unabolished* – *такий, що залишається чинним*, *unallowed* – *заборонений*, *to disable* – *блокувати, закривати*),

3) анулювання двох наявних у реченні негативних семантичних компонентів (наприклад, *not impossible* – *можливий*, *not disaggregative* – *цільний*, *to disappear never* – *завжди залишатися*).

Описовий переклад

Описовий переклад – це такий прийом перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюється в мові перекладу словосполученням (або більшим за кількістю компонентів словосполученням), яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення (терміна).

До описового перекладу висуваються такі вимоги:

- 1) переклад повинний точно відбивати основний зміст позначеного неологізмом поняття,
- 2) опис не повинний бути надто докладним,
- 3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною.

Тема 1. Фразеологія

Фразеологічні елементи досить поширені в суспільно-політичних текстах, однак вони можуть становити певні труднощі для перекладу, перш за все через те, що перекладач може не ідентифікувати фразеологізм, прийнявши його за звичайне неідіоматичне сполучення слів, або ж невірно визначити його значення, яке не є звичайно простою сумою його складових.

Образні фразеологізми перекладаються такими способами:

- 1) повним еквівалентом з ідентичною або подібною структурою, лексичним складом, стилістичними характеристиками, значенням та образністю: *to read between the lines* – читати поміж рядків, *a Pyrrhic victory* – Піррова перемога, *a Procrustean bed* – прокрустове ложе, *to cross the Rubicon* – перейти Рубікон, *to clip someone's wings* – підрізати комусь крила;
- 2) відносним еквівалентом, що дуже подібний до англійського фразеологізму за значенням та стилістичними характеристиками, але відмінний лексичним складом, образністю або граматичними ознаками: *not to see the wood for the trees* – за деревами не бачити лісу, *to play into somebody's hands* – грати комусь на руку, *to make a mountain out of a molehill* – з мухи робити слона, *a hard nut to crack* – міцний горішок, *to beat the air* – носити воду решетом, *to kill two birds with one stone* – убивати відразу двох зайців;
- 3) варіантним відповідником, коли з кількох синонімічних фразеологічних одиниць вибирається одна – та, що найадекватніша в даному випадку: *to be poles apart* – різнитися як небо і земля (бути відмінним як день і ніч); *to hold one's ground* – не здавати своїх позицій (міцно утримувати позиції, не поступатися ні на йоту);
- 4) калькою, коли англійський фразеологізм перекладається послівно: *to acquire currenсу* – набувати поширення, *instrument of peace* – інструмент миру, *trial balloon* – пробна куля, *to have the last word* – мати останнє слово, *to get hold of the wrong side of the stick* – ухопитися не за той кінець палки;
- 5) описово, коли передається значення англійського фразеологізму без збереження образності: *plain as a pikestaff* – абсолютно зрозумілий, *to bear in mind* – пам'ятати, *acid test* – точне випробовування, *all in all* – беручи все до уваги, *as matters stand* – за існуючого стану речей, *to hold good* – залишатися вірним (дійсним), *to be beside the point* – не стосуватися справи.

Тема 2. Переклад термінів

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру та семантичні відмінності від загальнонародних слів. За своєю будовою терміни поділяються на прості (наприклад, *progress* – прогрес, *chamber* – палата), похідні – суфіксальні (*transmitter* – передавач), префіксальні (*multi-lingual* – багатомовний) і суфіксально-префіксальні (*reprocessing* – повторна обробка), складні (*statehood* – державність) та терміни-словосполучення (*vote-getter* – агітатор).

Існує кілька способів перекладу термінів:

- 1) використання існуючого українського відповідника: *The computer is not granted the same degree of agency as most human beings in constructing their respective identities.* – Комп'ютеру не надається того ж ступеня агентивності, що й у людини, при конструюванні своєї ідентичності;
- 2) калькування (дослівний переклад): *Initially, you must log on as "guest".* – Спочатку ви повинні зареєструватися в якості "гостя";
- 3) транскодування (з можливим наступним поясненням або описом): *Further, a new standard has appeared – the "gopher", and has similarly become widespread and readily available.* Потім з'явився новий стандарт – «гофер» (універсальна пошукова система), і він також став досить поширеним і легкодоступним;
- 4) шляхом опису значення, розкриття позначеного поняття: *Today we are all members of many global "non-place" communities.* Сьогодні всі ми є членами багатьох глобальних спільнот, що не прив'язані до якоїсь певної території.

Тема 3. Переклад деяких складних лексичних явищ Інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми

У багатьох мовах існують слова, що мають дуже подібну (звукову) форму і нерідко, але зовсім необов'язково, ідентичне значення (так звані інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми). Особливо часто вони вживаються у суспільно-політичній літературі, наприклад, «демократія», «контракт», «організація», «аргумент», «дефініція» тощо. З точки зору перекладу усі такі слова можна умовно поділити на 3 групи:

- 1) справжні (або повні) інтернаціоналізми, семантичні структури яких тотожні, наприклад, *hypothesis* та «гіпотеза», *tendency* та «тенденція»;
- 2) часткові інтернаціоналізми або напівінтернаціоналізми, що мають тільки частку тотожних значень, наприклад, *thesis* – «теза; дисертація; шкільний твір» і «теза»; або *student* – «студент; учень; вчений; той, хто проходить перепідготовку; стипендіат» та «студент»;
- 3) псевдоінтернаціоналізми, що не мають подібних значень, наприклад, *conductor* – «диригент» та «кондуктор», *audience* – «аудиторія» і «аудієнція».

Пароніми

Всі пароніми можна умовно поділити на афіксальні, коли слова відмінні афіксами (*principal* «головний» – *principle* «принцип», *tend* «тяжіти» – *trend* «тенденція», *adapt* «адаптувати, пристосувати» – *adopt* «приймати»), та кореневі, коли відмінності між словами спостерігаються у корені або основі слова (*continual* «регулярний» – *continuous* «тривалий», *momentary* «миттєвий» – *momentous* «дуже важливий»). Паронімами можуть бути слова не тільки однієї й тієї ж частини мови, а й різних частин мови, а також різні форми одного й того ж слова: *polemic* «полеміка» – *polemical* «полемічний», *personal* «особистий» – *personnel* «особовий склад», *accept* «приймати, погоджуватися» – *except* «крім», *thesis* «теза» – *theses* «тези», *hypothesis* «гіпотеза» – *hypotheses* «гіпотези».

Змістовий модуль 3

Тема 1. Граматичні трансформації при перекладі

Термін "граматична трансформація" як перетворення англійського речення в процесі перекладу потрібно розуміти умовно. Англійське речення, звичайно, залишається самим собою, а у розумі перекладача відбувається певна операція перетворення тієї «фотографії» англійської конструкції, в якій англійські слова вже замінені українськими. По суті, відбувається перетворення дослівного перекладу.

Основні граматичні трансформації: **перестановки; заміни; додавання; опущення.**

Приєм перестановки

Перестановка як вид перекладацької трансформації – це зміна розташування (порядку дотримання) мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Елементами, що можуть піддаватися перестановці, є зазвичай слова, словосполучення, частини складної речення (клаузи) і самостійні речення в тексті.

Приєм заміни

Заміна – найбільш поширений і різноманітний вид перекладацької трансформації. В процесі перекладу заміни можуть піддаватися як граматичні одиниці – форми слів, частини мови, члени речення, типи синтаксичного зв'язку та ін. – так і лексичні, у зв'язку з чим можна говорити про граматичні і лексичні заміни.

Бархударов Л. С. поділяє заміну на декілька категорій: заміна форм слова; заміна частин мови; заміна членів речення; синтаксичні заміни в складному реченні; лексичні заміни

Приєм додавання

Додавання припускають використання в перекладі додаткових слів, що не мають відповідностей в оригіналі.

Приєм упуцнення

Упуцнення навпаки додаванню – припускають упуцнення в перекладі деяких слів, наприклад артикль або допоміжних дієслів.

Тема 2. Переклад пасивних конструкцій

Форми пасивного стану дієслова-присудка перекладаються кількома способами залежно від лексичних та синтаксичних характеристик речення: однією з трьох неозначено-особових форм дієслова (форма третьої особи множини, зворотна форма на «-ся» та форма на «-но» або «-то»): *A number of practical issues are also discussed. Обговорюється також низка практичних питань.*

Коли форма пасивного стану перекладається неозначено-особовою формою третьої особи множини, підмет англійського речення може перекладатися

1) іменником у непрямому відмінку: *At the next step the computer is given orders.* – *На наступному етапі комп'ютеру задають програму.*

2) неозначеною формою дієслова (особливо в умовних підрядних реченнях): *If this approach is adopted, far-reaching changes can be expected.* – *Якщо застосувати цей підхід, можна отримати довгострокові зміни.*

3) формою активного стану дієслова-присудка (іноді з певними синтаксичними трансформаціями, зокрема, з перетворенням додатку англійського речення у підмет українського речення), коли агент дії, позначеної присудком, виражений у додатку: *The same facts are repeated by different NGOs.* – *Ті ж факти повторюють різні неурядові організації.* За такого способу перекладу порядок слів не змінюється, а змінюються їхні синтаксичні функції: підмет стає додатком, а додаток з прийменником *by* – підметом.

Коли в англійському реченні у функції підмета вжито непрямий прийменниковий додаток відповідної активної конструкції, в перекладі прийменник виноситься на початок речення: *This classification is not referred to in the provided report.* – *На цю класифікацію в наданому звіті не робиться жодних посилань.*

Якщо присудок у пасивній формі займає в англійському реченні кінцеву позицію, при перекладі порядок слів нерідко змінюється: присудок міститься перед підметом (докладніше про зміни порядку слів у перекладі див. відповідний розділ): *Our interests are ignored here.* – *Тут не розглядаються наші інтереси*

Пасивний інфінітив у складі модального дієслівного присудка звичайно перекладається неозначеною формою дієслова: *Several objections can be raised about the proposal.* – *Проти цієї пропозиції можна висунути кілька заперечень.*

Тема 3. Переклад безособових та неозначено-особових речень.

Формальний підмет *there*

Формальний підмет *there* не має відповідника в українській мові й тому не перекладається окремо від дієслова-присудка та смислового підмета: *Unfortunately, there are other instances of this type of crime.* – *На жаль, є й інші приклади подібного роду злочинів.*

Конструкція *there is/are* звичайно перекладається відповідною часовою формою дієслова «бути» або «існувати», але іноді при перекладі можуть використовуватися й інші дієслова із семантикою буття або місцезнаходження. До перекладу може також вводитися прислівник «тут»: *There are reasons to be skeptical about this.* – *Тут є підстави сумніватися у цьому.*

Неозначений займенник *one*

Речення з неозначено-особовим підметом *one* звичайно перекладаються одним із трьох способів:

- 1) безособовим реченням: *If, for some reason, one wishes to avoid this, it is, of course, possible.* – *Якщо з якоїсь причини бажано уникнути цього, то це, звичайно, можливо.*

Безособове речення при перекладі вживають особливо тоді, коли англійське речення містить у присудку модальне дієслово: *One must ask what consequences follow from such events.* – Слід запитати, які ж наслідки подібних подій.

2) неозначено-особовим реченням: *Further evidence emerges when one considers other patterns.* – Коли розглядаються інші моделі, з'являються нові дані та докази.

Займенник it

1. Особовий займенник *it* може вживатися анафорично і заміняти попередній іменник, причому займенник може бути відділений від такого іменника не тільки окремими словами, а й реченням(и), і їхнє співвідношення не стільки граматичне, скільки логічне: *The possible effects upon the agreement, in case it is not implemented according to the schedule, must be given careful consideration.* – Необхідно ретельно розглянути можливий вплив на договір, якщо він не втілюється за графіком.
2. Безособове *it* не має перекладного відповідника і окремо не перекладається. Речення з безособовим *it* та дієсловом-присудком у формі пасивного стану перекладаються безособовим реченням: *Early in this program it was decided to incorporate new approaches.* – На початку виконання програми було вирішено використати нові прийоми.
3. Інфінітив у складному підметі з *it* (*It ... for + Infinitive*) перекладається або особовою формою дієслова у складі простого речення, або умовною формою дієслова у складі підрядного речення, що вводиться сполучником «щоб»: *It is usual for any new theories to be preceded by other related ideas.* – Будь-якій теорії звичайно передують кілька інших пов'язаних з нею ідей.
4. Речення зі складним підметом з *it* (*It ... to have ... + Infinitive / Participle III / Adjective*) перекладаються одним із наступних способів:
 - a) складнопідрядним реченням: *It is hoped to have time in the near future to start such a series of negotiations.* – Сподіваємося, що у найближчому майбутньому буде час здійснити таку серію переговорів.
 - b) простим реченням: *It is possible to have this information analyzed.* – Цю інформацію можливо проаналізувати. (Тут інфінітив *to have* не перекладається).

Неозначено-особовий підмет, виражений особовими займенниками we, you, they

Займенники *we, you, they*, якщо вони мають неозначену референцію, звичайно не перекладаються, а речення з такими займенниками-підметами в перекладі є безособовими або неозначено-особовими: *We must define our objective.* – Потрібно визначити нашу мету.

Змістовий модуль 4

Тема 1. Модальність

Дієслово must

Дієслово *must* має значення повинності й сильного припущення.

У значенні повинності модальне дієслово *must* перекладається сполученням слова «повинний» («повинен») з неозначеною формою дієслова або, у випадку сполучення *must* з інфінітивом пасивного стану, словом «слід», «потрібно», «має» або «необхідно» з наступною неозначеною формою дієслова: *Several points must be made now* – Тут потрібно зробити кілька зауважень.

У значенні сильного припущення *must* передається модальними парентетичними словами "(цілком) певно/вірогідно", неперфектний інфінітив – формою теперішнього часу дієслова-присудка, а перфектний інфінітив – формою минулого часу: *The reason for this must be just here* – Певно, причина цього полягає саме в цьому.

Дієслово to have to

To have to означає повинність, зумовлену обставинами. У сполученні з простим інфінітивом активного стану це модальне дієслово перекладається словами «мусити», «доводитися», «слід» та «повинний»: *Any approach will have to take account of this problem.* – Будь-який підхід повинний враховувати цю проблему.

У сполученні з простим інфінітивом пасивного стану *have to* перекладається словами «необхідно», «потрібно», «слід» та «доводитися» у складі безособового речення: *It has to be admitted that the conclusion does not always seem to be a logically inevitable one.* – Доводиться визнати, що цей висновок не завжди видається логічно неминучим.

Дієслово should

Присудок, виражений сполученням модального дієслова *should* з простим інфінітивом, перекладається звичайно присудком, що складається з слова «повинний» та неозначеної форми дієслова: *This work should be of interest to many politicians.* – Ця праця повинна зацікавити багатьох політиків.

Присудок, виражений сполученням *should* з інфінітивом пасивного стану перекладається присудком, вираженим сполученням слова «варто», «потрібно», «необхідно», «слід» або «доводиться» з неозначеною формою дієслова у складі безособового речення: *At least three such relations should be distinguished.* – Необхідно розрізняти щонайменше три типи таких відношень.

Присудок, що складається з *should* та перфектного інфінітива, перекладається присудком, вираженим сполученням «варто», «слід», «потрібно» або «необхідно» з «було б» та наступною неозначеною формою дієслова: *But this clause should have been shortened and used as part of the introduction.* – Проте цій розділ варто було б скоротити і використати у вступі.

Дієслово may

Присудок, виражений сполученням *may* з неперфектним інфінітивом активного стану перекладається кількома способами залежно від значення дієслова *may*:

- 1) парентетичним прислівником «можливо» з формою майбутнього часу дієслова-присудка: *It may be helpful to illustrate this by some simple diagram.* – *Можливо, буде корисно проілюструвати це кількома простими діаграмами.*
- 2) сполученням форми теперішнього часу дієслова «могти» з неозначеною формою дієслова: *It may well be that this structure in the organizational chart is not necessary.* – *Цілком може бути, що ця структура в організації зайва.*

Присудок, виражений сполученням *may* з неперфектним інфінітивом пасивного стану, перекладається звичайно сполученням слова «можна» з неозначеною формою дієслова: *She does not deny that other interpretations of the same data may be made.* – *Вона не заперечує, що можна й по-іншому інтерпретувати ці ж дані.*

Присудок, виражений сполученням *may* з перфектним інфінітивом, перекладається сполученням парентетичного слова «можливо» з формою минулого часу дієслова-присудка: *The information may have been shortened in part.* – *Ця інформація, можливо, була почасти скорочена.*

Речення з однорідними присудками "*may or may not + Infinitive*" перекладаються складносурядним реченням, компоненти якого з'єднуються сполучником "а", причому перший компонент є стверджувальним, а другий – заперечувальним реченням: *This may or may not be a historical fact.* – *Це може бути історичним фактом, а може, й ні.*

Дієслово *might*

Дієслово *might* позначає менш реальне припущення, ніж *may*. Присудки з *might* перекладаються:

- 1) формою теперішнього часу дієслова «могти» у сполученні з неозначеною формою дієслова: *Such an account might be observationally inadequate.* – *Такий аналіз може бути неадекватним з точки зору спостереження.*
- 2) сполученням «можна» з неозначеною формою дієслова (часом – із введенням парентетичного слова «вірогідно» або «мабуть»), особливо при перекладі неозначено-особових та безособових речень: *One might attempt to circumvent the difficulty.* – *Можна спробувати обійти це ускладнення.*

Присудок, виражений сполученням *might* з перфектним інфінітивом, перекладається сполученням форми умовного способу дієслова «могти» з неозначеною формою дієслова або ж парентетичним «можливо» у поєднанні з формою умовного способу дієслова-присудка як перекладного відповідника англійського перфектного інфінітива: *But today we know they did not possess methods and motivations that might have enabled them to succeed.* – *Але сьогодні ми знаємо, що вони не мали тих методів і стимулів, які б, можливо, дозволили їм досягти поставленої мети.*

Дієслово *can*

Присудок, виражений сполученням модального дієслова *can* з неперфектним інфінітивом, може перекладатися:

- 1) сполученням «можна» з неозначеною формою дієслова;
- 2) формою теперішнього часу дієслова «могти» з наступною неозначеною формою дієслова;

3) формою теперішнього або майбутнього часу дієслова-присудка: *If no criterion is given, the analysis can hardly be falsified.* – Якщо відсутній будь-який критерій, то такий аналіз навряд чи можна піддати сумніву.

4) простим дієслівним або номінативним присудком: *We do not have any reason to say that the process can last so long.* – Ми не маємо підстав стверджувати, що процес триває так довго. *But can it be true?* – Але невже це вірно?

Складний модальний присудок, виражений сполученням *can* з перфектним інфінітивом, звичайно перекладається сполученням парентетичних слів "можливо", "ймовірно" або "навряд чи" з формою минулого часу дієслова-присудка: *They can have finished the negotiations by that time.* – На той час вони, можливо, вже закінчили переговори.

Дієслово could

Присудок, виражений сполученням *could* з простим інфінітивом, перекладається наступними способами:

1) присудком, що складається з «можна» та неозначеної форми дієслова: *Other such comparisons could be made.* – Можна, ймовірно, навести й інші подібні порівняння.

2) присудком, вираженим формою теперішнього часу дієслова «могти» у сполученні з неозначеною формою дієслова: *The nation's energy crisis could lead to serious recession.* – Енергетична криза у країні може призвести до глибокого економічного спаду виробництва.

3) присудком, вираженим формою минулого часу дієслова «могти» у сполученні з неозначеною формою дієслова або сполученням «можна було» з неозначеною формою дієслова: *Scientists could not explain the phenomenon at that time.* – У той час вчені не могли пояснити цього явища.

Присудок, виражений сполученням *could* з перфектним інфінітивом, звичайно перекладається:

1) присудком, вираженим формою умовного способу дієслова «могти» у сполученні з неозначеною формою дієслова (коли *could* позначає не реалізовану у минулому можливість): *What else could have caused him to posit this?* – Що ще могло б примусити його постулювати це?

2) присудком, вираженим сполученням «можна було б» з неозначеною формою дієслова (коли інфінітив вжито у формі пасивного стану): *Many other examples of the failure of the theory could have been given.* – Можна було б навести й багато інших прикладів неспроможності цієї теорії.

3) парентетичним прислівником «можливо» у сполученні з формою минулого часу дієслова-присудка: *They could have obtained such results.* – Вони, можливо, й отримав такі результати.

4) фразою «навряд чи» у сполученні з формою умовного способу дієслова-присудка: *His achievements could not have been improved upon.* – Його досягнення навряд чи було б перевершено.

Дієслово will

Складний модальний присудок з дієсловом *will* перекладається сполученням слів «хотіти», «могти» або «слід» з неозначеною формою

дієслова: *It will be noted that the results are not very high.* – Варто зауважити, що результати не дуже високі.

Це модальне дієслово може мати значення неминучості дії, позначеної наступним інфінітивом, і в такому випадку не перекладається, а присудок у перекладі має форму теперішнього часу або часу присудка оригіналу. Іноді в разі необхідності позначення неминучості дії до перекладу можна вводити відповідні прислівники – «неминуче», «обов'язково» тощо: *Such processes will not develop under the above circumstances.* – Такі процеси не відбуваються за згаданих вище умов.

Дієслово would

Складний присудок з модальним дієсловом *would* та неперфектним інфінітивом звичайно перекладається:

1) формою минулого часу дієслова «хотіти» або «бажати» у сполученні з неозначеною формою дієслова: *He would not accept that the mechanism could not operate.* – Він ніяк не хотів погодитися з тим, що цей механізм не може працювати.

2) парентетичним словом «вірогідно», «ймовірно» або «мабуть» з особовою формою дієслова як відповідника англійського інфінітива: *This would then have the following solution.* – Ймовірно, це має наступне вирішення.

3) особовою формою дієслова або прислівником «безперечно», «неминуче» чи «обов'язково» та особовою формою дієслова-присудка, якщо *would* має значення неминучості дії, позначеної наступним інфінітивом: *This would be less noticeable in dark regions.* – Це, безперечно, менш помітно у темних регіонах.

4) формою теперішнього часу дієслова «могти» у сполученні з неозначеною формою дієслова: *Such a solution would seem simplistic to some of my colleagues.* – Таке вирішення декому з моїх колег може видатися спрощеним.

Дієслово need

Складний присудок з модальним дієсловом *need* звичайно перекладається словами «потрібно», «мусити», «слід» або «доцільно» у сполученні з неозначеною формою дієслова: *The reader needs at least to be able to assess the provided data.* – Читач повинен щонайменше зуміти оцінити надану інформацію.

Згаданий присудок у заперечувальних реченнях перекладається словами «недоцільно», «немає потреби» і т. ін. у сполученні з неозначеною формою дієслова: *One need not introduce one more notion.* – Недоцільно (немає потреби) вводити тут ще одне поняття.

Дієслово ought to

Складний присудок з модальним дієсловом *ought to* перекладається предикативним словом «повинний» у сполученні з неозначеною формою дієслова.

Дієслово to be to

Складний модальний присудок з модальним дієсловом *to be to* звичайно перекладається сполученням «бути повинним» з неозначеною формою дієслова, коли *to be to* вжито з інфінітивом у формі активного стану,

та словами «слід», «необхідно», «потрібно», «доводиться» тощо у сполученні з неозначеною формою дієслова, якщо *to be to* вжито з інфінітивом у формі пасивного стану: *Several centuries later, such theory is to be expected.* – Через кілька століть вже слід очікувати на появу такої теорії.

Тема 2. Неозначені форми дієслова.

Інфінітив

Прості форми інфінітиву можуть перекладатися:

- 1) неозначеною формою дієслова: *To affirm the superiority of one approach over another is to take an extreme position.* – Безапеляційно стверджувати зверхність одного підходу над іншим - означає займати крайню позицію.
- 2) іменником: *To violate this integrity in analyzing such situations would gravely weaken the position.* – Порушення такої цілісності аналізу подібних ситуацій серйозно послабило б позиції.
- 3) інфінітивною конструкцією: *To take these arguments valid requires an extra premise in each case.* – Для того, аби зробити цей аргумент дійсним, у кожному з випадків потрібні додаткові засновки.

Пасивний інфінітив може перекладатися формою умовного способу дієслова-присудка у складі з'ясувального підрядного речення, яке вводиться сполучником «щоб»: *The researcher cannot afford to be too narrowly specialized.* – Дослідник не може дозволити собі мати надто вузьку спеціалізацію.

Перфектний інфінітив перекладається, як правило, формою минулого часу дієслова-присудка у складі підрядного з'ясувального речення, яке вводиться сполучником «що»: *We hope to have contributed to solving the problem.* – Сподіваємося, що ми зробили свій скромний внесок у вирішення цієї проблеми.

Інфінітивні звороти. Об'єктний предикативний інфінітивний зворот

1. Коли цей зворот – «складний додаток» – вжито після дієслова у формі наказового способу або коли присудок англійського речення, де вжито цю конструкцію, виражений такими дієсловами, як *show, find, expect, consider, establish, assume, believe, estimate, know* та подібними, речення з такими конструкціями перекладаються складнопідрядним реченням із підрядним з'ясувальним реченням, де англійському інфінітиву відповідає особова форма дієслова-присудка: *One cannot expect a complicated problem like that to be solved in a year or so.* – Не варто сподіватися, що така складна проблема вирішиться вже дець через рік.
2. Коли «складний додаток» з інфінітивом вжито у реченні з дієсловом-присудком, що виражає бажання, вимогу, рекомендацію тощо, інфінітив перекладається формою умовного способу дієслова у складі з'ясувального підрядного речення, яке вводиться сполучником «щоб»: *I do not want this criticism to be misunderstood.* – Я не хочу, щоб цю критику інтерпретували не так, як я її виклав.

Інфінітивна конструкція з прийменником for

Поряд з інфінітивом у функції означення може використовуватися прийменникова інфінітивна конструкція «for + Noun Phrase + Infinitive».

Існують такі основні способи перекладу цієї конструкції:

- 1) неозначеною формою дієслова (як правило, з певною перестановкою деяких слів у реченні): *There is a tendency for the terms "generalization" and "hypothesis" to be distinguished.* – Спостерігається тенденція розрізняти терміни "генералізація" та "гіпотеза".
- 2) іменником або іменниковою групою: *There is no other way for simultaneous procedure to occur.* – Немає іншого шляху здійснення одночасної процедури.
- 3) неозначеною формою дієслова у функції (частини) присудка у складі підрядного означувального речення (іноді з певними перестановками слів): *This is an extremely unappealing position for a person to be forced into.* – Це ситуація, в яку дуже негарно заганяти людину.
- 4) підрядним означувальним реченням, яке вводиться сполучником «коли»: *The condition for this to be valid has been provided.* – Умови, коли це правильно, були надані.

Прийменниково-інфінітивні конструкції, що містять перфектну форму інфінітива, перекладаються підрядним означувальним реченням, де безпосереднім відповідником інфінітива є форма минулого часу дієслова-присудка: *There are three good reasons for this to have happened.* – Є три поважні причини того, що це трапилося.

Герундій

Герундій перекладається

- 1) іменником (часто – віддієслівним іменником)
- 2) неозначеною формою дієслова: *Meeting this restriction may involve a not insignificant change in the position.* – Для того, аби виконати цю вимогу, потрібні будуть, можливо, значні зміни у зайнятій позиції.
- 3) особовою формою дієслова у складі підрядного з'ясувального речення: *I have to confess to not understanding this.* – Я мушу визнати, що не розумію цього.
- 4) прийменниково-іменниковим сполученням: *The problem is to allow this possibility without violating basic principles.* – Проблемаю є врахування цієї можливості без порушення головних принципів.
- 5) дієприслівником недоконаного або доконаного виду: *In discussing these changes, she inevitably focuses on the question of security.* – Обговорюючи ці зміни, вона кожного разу зосереджує свою увагу на питанні безпеки.
- 6) іноді герундій (особливо being) може не перекладатися: *The idea initially gives the impression of being superficial.* – Спочатку ця ідея видається поверховою.

Дієприкметник І

Дієприкметник активного стану (дієприкметник І) перекладається особовою або неозначеною формою дієслова-присудка, активним

дієприкметником та прийменниково-іменниковим словосполученням: *Putting these points together, we are confronted with the following problem.* – Якщо брати всі ці пропозиції разом, то виникає наступна проблема.

Іноді (насамперед у випадку using) дієприкметник І може не перекладатися: *This is proved using quite unusual methods.* – Це доводиться досить незвичними методами.

Перфектний дієприкметник І (звичайно вживається із залежними словами) перекладається, як правило, дієприслівником доконаного виду (із залежними словами): *Having pointed to the problem, he should not have suggested the solution.* – Вказавши на цю проблему, він повинен був запропонувати рішення.

Форма пасивного стану дієприкметника І перекладається переважно особовою формою дієслова-присудка (зокрема, на «-ся») у складі підрядного означувального речення або, значно рідше, лівостороннім прикметником-означенням: *This latter approach uses the data to evaluate the theory being proposed.* – У цьому останньому підході використовуються дані для оцінки запропонованої теорії.

Вказана форма дієприкметника І іноді може перекладатися пасивним дієприкметником: *This suggests that, at worst, the phenomenon being investigated is nonexistent; at best, it is subject to wide variation.* – Це може свідчити про те, що досліджуване явище, у гіршому випадку, не існує, а в кращому випадку – зазнає значних варіацій.

Абсолютна конструкція з дієприкметником І

При перекладі таких конструкцій переважно застосовуються такі способи перекладу ініціальних абсолютних зворотів:

- 1) підрядним обставинним реченням (вводиться сполучниками «оскільки», «якщо» або «коли»), де безпосереднім відповідником дієприкметника І виступає особова форма дієслова-присудка: *This being the case, there is no reason for the features to be included here.* – Оскільки це так, то немає жодної підстави включати сюди ці ознаки.
- 2) словосполученням (зокрема, у випадку наявності в українській мові сталого відповідника англійського дієприкметникового звороту): *Clearly, other things being equal, this theory is to be preferred.* – Зрозуміло, що за всіх інших рівних умов перевагу слід віддати цій теорії.

Прикінцеві абсолютні звороти з дієприкметником І перекладаються звичайно одним із чотирьох наступних способів:

- 1) сурядним реченням (яке вводиться сполучником «і», «але» або «та»), де безпосереднім відповідником дієприкметника І є особова форма дієслова-присудка: *The office staff consists of seventeen divisions, each covering a particular field.* – Штат офісу складається з сімнадцяти підрозділів, і кожний з них займається певною галуззю.
- 2) підрядним обставинним реченням (вводиться сполучниками «оскільки», «причому», «хоча», «якщо», «коли», «де» тощо), де безпосереднім відповідником дієприкметника І виступає особова форма дієслова-

присудка: *France, Germany, Hungary, Italy and Ukraine are the countries represented at the conference, with Germany having the most participants.* – На конференції представлені Франція, Німеччина, Угорщина, Італія та Україна, причому Німеччина має найбільше представництво.

- 3) окремим реченням (приєднується до попереднього асиндетично), де безпосереднім відповідником дієприкметника I є особова форма дієслова-присудка: *We succeeded in getting Mr. Joffa's and Mr. Elton's opinions on this question, the former being a scientific worker of a well-known laboratory and the latter, director of a large plant.* – Нам пощастило дізнатися думки пана Джоффи та пана Елтона з цього питання. Перший – науковий співробітник відомої лабораторії, а другий – директор великого заводу.
- 4) підрядним означувальним реченням: *They therefore constructed a number of arguments, the most compelling being modeled after Hobst's argument.* – Тому вони опрацювали низку аргументів, найпереконливіший з яких було побудовано за схемою аргументу

Дієприкметник II

У функції обставини дієприкметник II перекладається:

- 1) дієприкметниковим зворотом: *She notes, based on admitted guesswork that the modifications are about twice as frequent as the alterations.* – Вона зауважує, спираючись, як сама визнає, на здогадки, що модифікації вдвічі частіші за зміни.
- 2) в окремих випадках іменником: *When explored, this subject turned out to have numerous representations.* – Дослідження виявило, що цей об'єкт має численних репрезентантів.

Звороти зі сполучними словами given та granted, утвореними від дієприкметника II

Деякі дієприкметники II перейшли до слів інших лексико-граматичних розрядів. Серед них, зокрема, сполучники *provided* «за умови, якщо», *granted* «зважаючи на; враховуючи; за умови, якщо дійсно» та прийменник *given* «за наявності; з урахуванням; з огляду (на те, що); беручи до уваги; зважаючи на; якщо (враховувати, що)»: *But, given the purpose of some analysts, this is no restriction at all.* – Але якщо враховувати мету деяких аналітиків, то це зовсім ніяке не обмеження.

Об'єктний предикативний дієприкметниковий зворот

Речення з конструкцією "have + іменник + дієприкметник" звичайно перекладають реченням, де підмет англійського речення трансформовано в обставину, іменник, який входить до складу звороту – у підмет, дієприкметник II – у присудок, а дієслово *have* взагалі окремо не перекладається: *This theory has the countries developed according to a certain model.* – За теорією країни розвиваються за певною моделлю.

Абсолютна конструкція з дієприкметником II

Абсолютні конструкції з дієприкметником II вживаються в англійській літературі і на початку, і в кінці речення й перекладаються дещо відмінними від абсолютних конструкцій з дієприкметником I способами. Ініціальні звороти перекладаються такими способами:

- 1) зворотами з дієприслівником доконаного виду: *The experiment carried out, we started a new investigation.* – *Закінчивши експеримент, ми почали нове дослідження.*
- 2) підрядним обставинним реченням, де безпосереднім відповідником дієприкметника II виступає особова форма дієслова-присудка: *With just the assumptions and analysis presented in this article, it will be obvious to the careful reader that there would seem to be no account of other aspects.* – *Коли вже викладено припущення та аналіз, уважному читачеві стане зрозумілим, що, здається, не може бути пояснення інших аспектів.*

Тема 3. Замінники іменника. Артикль.

До мовних засобів, які виконують роль еквівалентів артиклів в їх основних значеннях, належать:

- 1) синтаксичні, насамперед порядок слів (препозиція і постпозиція). У тих випадках, коли необхідно виділити і підкреслити певний лексико-семантичний відтінок предмета, значення означеності/неозначеності передається у перекладі за допомогою порядку слів. Українським відповідником підмета з означеним артиклем є препозиція підмета стосовно присудка, постпозиція підмета; відповідником підмета з неозначеним артиклем – постпозиція підмета.
- 2) морфологічні (форми множини). Збереження категорії неозначеності, що виражається в англійській мові відповідним артиклем, у тексті перекладу іноді потребує вживання додаткових морфологічних засобів, а саме форм множини даного іменника.
- 3) лексичні (займенники, числівники, прикметники тощо) засоби: займенники, числівники, прикметники, частки тощо. Означений артикль може бути заміщено у перекладі а) займенниками «цей», «той», «такий», займенником «всі». Поняття неозначеності передається українською мовою також за допомогою неозначених займенників «будь-який», «якийсь» та прикметниками «новий», «певний», «окремий», «цілий», «справжній» тощо.

Змістовий модуль 5

Тема 1. Передача значень синтаксичних конструкцій

Конструкції логічної емфазы

В англійській мові для комунікативно-логічного виділення певного члена речення використовується переважно три синтаксичні конструкції, емпатичне значення яких передається українською мовою таким чином:

- 1) Значення емфазы конструкції “It is... that...” передається за допомогою таких слів, як «саме ... (й/і)», «якраз (і)» тощо: *It is this principle that will be the focus of our discussion.* – *Саме цей принцип буде в центрі нашого обговорення; It is just such an order that we have observed.* – *Саме такий порядок ми й спостерігали; It is to this topic that we now turn.* – *До розгляду*

саме цієї теми ми наразі й звернемося.

- 2) Емфатичне значення конструкції “This is what (where, when, why, how, etc.)” передається у перекладі такими лексичними засобами, як «ось», «саме (й/ї)» тощо: *This is where I find the first problem with this approach. – Саме в цьому, мені здається, й полягає перша проблема з цим підходом; This is why the results may be quite different. – Ось чому ці результати можуть бути зовсім іншими; This is precisely why the debate is important. – Достеменно ось чому ця дискусія є важливою.*
- 3) Значення емпізи конструкції “It was / did not... until... that...” передається у перекладі за допомогою слів «(ї) лише», «(й) тільки» та ін.: *It was not until 1960 that their suggestion has been substantiated. – Лише в 1960 році було обґрунтовано їхню ідею.*

Порядок членів речення та речень

1. В англійських та українських реченнях інформація, що передається, синтаксично може подаватися по-різному. Це зумовлено особливостями мов у подачі тематичних та рематичних елементів речення і традиціями мовлення щодо подання інформації про агентів та обставини позначених у реченнях дій. З цієї та деяких інших причин при перекладі доводиться робити певні зміни в порядку слів (пермутації членів речення):
 - 1) перестановку підмета у позицію після присудка: *But several difficulties arise. – Але виникає декілька ускладнень.*
Особливо часто така перестановка відбувається тоді, коли англійське речення закінчується присудком, а підмет має неозначений характер. Якщо ж речення закінчується обставиною, то й вона часом може переноситися разом з присудком у початок українського речення, перед підметом: *A number of arguments can be given in support of this claim. – На підтримку цієї тези можна навести цілу низку аргументів.*
 - 2) перестановку обставини без перестановки головних членів речення (особливо у випадку прислівників here «тут», only «лише», enough «достатньо» тощо): *But some problems arise here. – Але тут виникає кілька проблем.*
 - 3) перестановку означення: *To my knowledge, it is the most general solution available that fits the data. – Наскільки мені відомо, це найбільш загальне на цей час рішення, яке добре узгоджується з даними.*
 - 4) перестановку сполучного слова: *There are some points of disagreement, however. – Однак у деяких питаннях згода відсутня.*
2. Особливу увагу слід звернути на вибір позиції українського відповідника означення all «весь, всі», що в англійському реченні звичайно стоїть перед присудком (і рідше – після присудка) й може мати підсилювальну функцію. Тому іноді до перекладу all потрібно додавати прислівник «абсолютно»: *These functions are all basic, but there is no assumption that they are all universal. – Абсолютно всі ці функції – базові, але при цьому не припускається, що всі вони – універсальні.*
1. У тих випадках, коли складний іменний присудок англійського речення включає дієслово-зв’язку look, make, seem тощо, предикатив може бути

відокремлений від такого дієслова групою слів або навіть підрядним реченням. Такий порядок слів у перекладі слід змінити, бо в деяких випадках англійський складний іменний присудок перекладається простим дієслівним присудком: *Elimination of trade barriers made commercial relations between the countries easier.* – Усунення торговельних бар'єрів полегшило зовнішньоекономічні зв'язки між цими країнами.

2. Іноді в перекладі змінювати позицію можуть і складові складних речень. Зокрема, поширеною є перестановка головного й підрядного речень у складнопідрядному реченні: *What the explanation may be is not clear.* – Не ясно, яке пояснення тут можна дати.

Непаралельні однорідні члени речення

1. Однією з особливостей англійського синтаксису є вживання «непаралельних» (тобто з різним керуванням) однорідних членів речення, через специфіку сполучуваності яких у перекладі речення зазнає певних лексико-синтаксичних перетворень. Такі однорідні члени речення можуть мати різні синтаксичні функції. При перекладі непаралельних однорідних означень нерідко доводиться повторювати означуваний іменник або вживати відповідний займенник: *They have found that it is preferable to employ an approach containing no or very little theory.* – Було встановлено, що краще використовувати підхід, який містить дуже мало теорії або не містить її взагалі.
2. При перекладі непаралельних однорідних присудків у різних формах стану інколи доводиться повторювати підмет у вигляді анафоричного займенника: *It is evident that improvements will continue and can be easily made.* – Очевидно, що модернізація буде продовжуватися і її можна досить легко здійснити.

Герундіальні звороти

Герундіальний зворот (тобто сполучення займенника або іменника з герундієм) у функції предикатива складного номінативного присудка перекладається підрядним предикативним реченням, що вводиться сполучною фразою «те, що»: *A central problem with the book lies in its not being clearly aimed at a particular audience.* – Головний недолік книги – те, що вона не призначена конкретно для якогось певного кола читачів.

Прийменниково-герундіальні звороти можуть також перекладатися підрядними обставинними реченнями, де відповідником герундія виступає особова форма дієслова-присудка: *There are certain rules that we all follow, without normally being conscious of them.* – Існують певні правила, яких дотримуються всі, хоч звичайно не усвідомлюють їх.

Конструкція «дієприкметник + інфінітив»

Означувальні конструкції «дієприкметник II + інфінітив» із залежними словами перекладаються звичайно підрядним означувальним реченням, яке вводиться сполучником «що» або «який», де англійський інфінітив трансформовано в особову форму дієслова-присудка, а дієприкметник II передано парентетичною фразою на кшталт «як відомо», «за оцінкою», «здається», «ймовірно», «вірогідно» і т. ін.: *This event estimated to have*

resulted in far-reaching consequences. – *За оцінками, ця подія матиме серйозні наслідки.*

Серед дієприкметників II, які найчастіше вживаються у вказаній конструкції, слід назвати *known* (перекладається «як відомо»), *found* – «як встановлено», *estimated* – «за оцінками, за приблизними розрахунками», *supposed* – «як вважають», *expected* – «як очікують, як очікується», *thought* – «як вважають, як вважається».

Тема 2. Деякі морфологічні труднощі перекладу

Форми числа іменника

1. У багатьох випадках форми числа англійських та українських іменників збігаються, тобто, наприклад, формі однини англійського іменника відповідає форма однини українського іменника. Однак існують випадки, коли такої відповідності форм числа немає.

В англійській мові вживається низка іменників, які мають тільки форму однини або вживаються переважно в такій формі, але можуть позначати і поодинокий об'єкт, і сукупність об'єктів. Бажано знати такі іменники (наприклад, *evidence, work, research, knowledge, business, information, advice, progress, etc.*) і при перекладі звертати увагу на те, яку кількість об'єктів вони позначають у тому чи іншому випадку: *We have little information of this subject.* – *З цього питання ми маємо мало відомостей.*

Іноколи такі іменники мають збірне значення і відповідно до смислу речення можуть перекладатися формою множини, лексичне значення якої відрізняється від лексичного значення такого англійського іменника: *Despite recent progress in this direction, a solution does not yet exist.* – *Незважаючи на останні досягнення в цьому напрямку, ще не існує будь-якого рішення.*

Такі іменники у формі однини можуть перекладатися українськими іменниками у формі однини, особливо коли вони вживаються з означенням (артиклем *the*, прикметником тощо): *The research consists of two parts.* – *Дослідження складається з двох частин.*

Якщо такі іменники вживаються у сполученні з іменником *pieces*, то останній перекладається як «вид» або «клас», а перші перекладаються формою множини: *There are two other pieces of evidence which clearly support the conclusion.* – *Існує ще два види даних, що чітко підтверджують висновок.*

2. Важливо також мати на увазі, що між англійською та українською мовами існують певні розбіжності у нормах функціонування форм однини і множини. Так, наприклад, там, де в англійському реченні звичайно вживається іменник в однині, в українському реченні може вживатися тільки форма множини відповідного іменника, і навпаки: *One more word about this approach.* – *Ще кілька слів про цей підхід.*

Отже, перекладаючи форми числа англійських іменників, необхідно пам'ятати про норми вживання форм однини і множини відповідних

українських іменників.

3. Існує невелика група англійських іменників, форма однини яких завжди відповідає українським іменникам у формі множини, наприклад, fruit – «фрукти», furniture – «меблі», money – «гроші» тощо.
4. Деякі англійські субстантивовані прикметники, які мають форму однини, мають значення тільки однини (наприклад, the unknown – «невідоме», the true – «дійсне, істинне», the future – «майбутнє» тощо, тоді як інші – тільки значення множини (зокрема, the rich – «багаті», the poor – «бідні», the unemployed – «безробітні»).
5. Існує кілька випадків, коли форма множини англійського іменника не відповідає в перекладі формі множини українського іменника. Передусім треба пам'ятати, що в англійській мові є невелика група іменників, які мають ідентичні форми однини та множини, і тому при перекладі необхідно враховувати контекстуальні індикатори значення форми числа іменника. Такими показниками можуть бути форма дієслова присудка, вказівного займенника (this/these), означувальний числівник (1 або більше 1), наявність і характер артикля тощо: *These means are not sufficient in the given case.* – *У цьому випадку таких засобів недостатньо.*
6. Форма множини деяких англійських іменників буває двозначною, причому значення можуть бути майже зовсім не пов'язані між собою, тому при перекладі таких форм потрібно звертати увагу на те, як перекладений іменник узгоджується з загальним змістом речення: *We can make a considerable saving by using this equipment.* – *Завдяки використанню цього устаткування ми можемо досягти значної економії.* *Then we can use our savings to buy raw materials.* – *Потім ми можемо використати заощадження для закупівлі сировини.*

До таких форм належать, зокрема, import «імпорт» – imports «імпортовані товари», export «експорт» – exports «експортовані товари» та ін.

7. В англійській мові форма множини деяких конкретних або «матеріальних» іменників може мати збірне значення і в такому разі відповідати формі однини українського іменника: *The contents of this collection are as varied as the title would suggest, and the levels of general interest and sophistication differ considerably.* – *Зміст цієї збірки різноманітний, як засвідчує її назва, і рівень загального значення та глибини статей також досить різний.*

Серед таких форм множини можна назвати thanks – «подяка», linguistics – «мовознавство» та подібні назви інших наук, auspices – «егіда», letters – «література», premises – «будівля, приміщення» тощо.

8. Для форм множини деяких англійських іменників, відповідників яких в українській мові немає або ж вони не вживаються у формі множини, при перекладі слід використовувати сполучення іменника, який має форму множини, з відповідним іменником у формі однини: *The tobaccos of this plantation are of very good quality.* – *Сорти тютюну, що вирощуються на цій ділянці, мають високу якість.*
9. Деякі англійські іменники у формі множини можуть мати значення і

однини (наприклад, якщо вони позначають певну галузь науки), і множини (якщо вони позначають сукупність конкретних об'єктів), причому лексичне значення таких форм різне. У таких випадках показником значення форми числа іменника є форма дієслова-присудка, вказівного займенника або ж зміст речення в цілому: *Statistics is an interesting science.* – *Статистика – цікава наука.* *These statistics are very unreliable.* – *Ці статистичні дані – дуже ненадійні.*

Необхідно також мати на увазі, що не всі англійські іменники, які мають тільки форму множини, мають своїми відповідниками українські іменники у формі множини, наприклад, *victuals* – «провізія».

10. При перекладі форм числа важливо також пам'ятати, що деякі форми однини і множини запозичених англійською мовою з грецької або латини іменників можна переплутати, оскільки вони відрізняються одна від одної тільки однією літерою, наприклад, *basis* «основа» – *bases* «основи», *analysis* «аналіз» – *analyses* «аналізи», *thesis* «теза» – *theses* «тези», *hypothesis* «гіпотеза» – *hypotheses* «гіпотези», *axis* «вісь» – *axes* «вісі», *diagnosis* «діагноз» – *diagnoses* «діагнози».

Граматична омонімія слова “one”

Слово *one* може виступати як іменник із значенням «одиниця», числівник із значенням «один», неозначений займенник та займенник-замінник. Числівник *one* у функції постпозитивного означення перекладається як «перший»: *Book One* – «том перший», *Chapter One* – «перша глава».

1. Неозначений займенник *one* може виконувати функцію підмета в неозначено-особовому реченні та додатка. У функції додатка *one* звичайно не перекладається або перекладається займенниковими формами «нам, нас», а речення з *one* у функції підмета перекладаються неозначено-особовими (часто з підметом «хтось» чи «якийсь») або безособовими реченнями (останнє – особливо часто в тому випадку, коли в англійському реченні вжито складний модальний присудок): *One can hardly apply the principle in such cases.* – *Навряд чи можна застосувати цей принцип у подібних випадках.*
2. Як займенник-замінник, *one* (*ones* у формі множини) може вживатися у різних синтаксичних функціях: підмета, додатка, предикатива тощо. Він звичайно перекладається іменником, який він заміщає, займенниками «той», «такий» або взагалі не перекладається: *The simplest solution is one found without much effort and cost.* – Найкраще рішення – таке, що досягається невеликими зусиллями та коштами.
3. Слово *one* вживається у сталих виразах, переклад яких треба пам'ятати: *one another* – «один одного», *one too many* – «надто багато; зайвий», *(last) but one* – «передостанній», *all in one* – «всі разом», *to be at one* – «бути у згоді, узгоджуватися» тощо: *I, for one, do not like the idea.* – Мені, наприклад, ця думка не подобається.

Граматична омонімія слова *that*

Форму *that* в англійській мові мають вказівний займенник у однині,

сполучник та займенник-замінник.

1. Вказівний займенник *that* завжди стоїть перед іменником і перекладається звичайно вказівними займенниками «той» і «такий»: *At present, however, we have not reached that stage of sophistication.* – Однак на даний час такого ступеня складності не досягнуто.
2. Сполучник *that* з'єднує підрядне і головне речення у складнопідрядних реченнях і перекладається такими способами:
 - а) сполучником «що» та сполучною фразою «те, що»: *Many researchers note the remarkable fact that this world order has developed over the centuries.* – Багато дослідників відзначають той прикметний факт, що такий світовий порядок розвинувся протягом декількох століть.
 - б) сполучником «щоб» або «аби»: *We propose that the two arguments be viewed as invalid.* – Ми пропонуємо, аби ці два аргументи вважалися невірними.
 - в) сполучником “тому що”: *The example is infelicitous in that the final conclusion appears to contradict the previous results.* – Приклад є невдалим, тому що кінцевий висновок, здається, не відповідає попереднім результатам.
 - г) сполучним займенником «який»: *Another way that seems to have promise is peaceful settlement of the conflict.* – Ще один напрямок, який здається перспективним, це – мирне врегулювання конфлікту.
 - д) у деяких випадках сполучник *that* окремо не перекладається (зокрема – у конструкціях логічної емпізи та в складі складних сполучників *so that* – «(так,) щоб», *now that* – «тепер, коли»: *It is to this point that we now turn.* – Саме до цього положення ми й звертаємося.
3. Займенник-замінник *that* (форма множини – *those*) заміщає іменник, іменникову групу або речення і перекладається як «той», «це» або іменник, що він його заміщає: *That was the final stage of the experiment.* – Це було останньою стадією експерименту.

Іноді анафоричний займенник *that* перекладається особовим займенником третьої особи або присвійним займенником.

Граматична омонімія дієслова *to be*

Дієслово *to be* може мати різні функції в реченні і, відповідно, – різні значення (дієслова-зв'язки, допоміжного дієслова, модального і смислового дієслова), а тому перекладається різними способами залежно від функції, що її виконує *to be*.

1. Як допоміжне дієслово, що бере участь в утворенні аналітичних дієслівних форм, *to be* перекладається не окремо, а в складі певної форми: *Essentially no new theoretical devices will be introduced.* – В основному не будуть вводитися нові теоретичні прийоми.
2. Як дієслово-зв'язка *to be* звичайно перекладається дієсловом «бути», яке в теперішньому часі може бути відсутнім, предикативним займенником «це» та дієслівною фразою «полягати у тому, що(б)», якщо предикатив англійського речення виражений інфінітивом: *The negotiations are only the first steps in a series of discussions.* – Ці переговори – лише перший крок у

низці обговорень.

Як напівдопоміжне дієслово-репрезентант, що замінює попередню дієслівну форму з дієсловом *to be*, щоб уникнути її повтору, воно перекладається так, як перекладається попередня дієслівна форма, що її представляє дієслово *to be*, або взагалі не перекладається.

3. Як модальне дієслово, *to be* вживається з наступним інфінітивом, що має частку *to*, і перекладається як «повинний», «вимушений» або «мусити» (якщо інфінітив має форму активного стану) та як «слід», «потрібно», «належить», «необхідно», «доводиться» або «можна» (особливо якщо інфінітив має форму пасивного стану): *What sense, then, are we to make of the conclusions?* – *Тоді який же смисл можна вбачати у цих висновках?*
- 4.1. Як повнозначне дієслово *to be* має досить велику кількість відповідників в українській мові, серед яких «бути», «являти (собою)», «полягати в тому, що(б)», «мати», «бути наявним», «перебувати», «міститися», «виглядати», «лежати», «знаходитися», «стосуватися», «дорівнювати», «ставати», «стати», «належати» тощо: *This research is of two types.* – *Такі дослідження бувають двох типів.*

Перекладаючи смислове слово *to be*, треба обов'язково враховувати характер сполучуваності в українській мові слів, які мають функції підмета і присудка.

- 4.2. Сполучення дієслова *to be* з прийменниково-іменниковою фразою (з прийменником *of*) у функції складного номінативного присудку перекладається переважно сполученням «бути» з прикметником, дієсловом «мати» або «становити» з іменниковою групою або певним дієслівно (-прийменниково)- іменниковим словосполученням: *This issue is of particular importance in our discussion.* – *Це питання в нашому обговоренні має особливе значення.*
- 4.3. Дієслово *to be* сполучається з деякими іншими прийменниково-іменниковими фразами, найпоширенішими з яких є *to be under + Noun* та *to be in + Noun*. Словосполучення першої моделі мають пасивне значення і звичайно перекладаються зворотними дієсловами: *to be under development* – «опрацьовуватися, розроблятися», *to be under study* – «досліджуватися, вивчатися, бути в стадії вивчення».

Словосполучення моделі *to be in + Noun* можуть також перекладатися зворотними дієсловами: *to be in use* – «використовуватися, застосовуватися», *to be in operation* – «застосовуватися, працювати, діяти», *to be in service* – «застосовуватися, використовуватися». Однак далеко не всі словосполучення вказаних моделей можуть перекладатися таким способом, і їх значення не завжди легко виводяться із значень їхніх складових: *to be in progress* – «здійснюватися, йти повним ходом», *to be under way* – «здійснюватися, розвиватися», *to be in a position* – «могти, мати можливість», *to be in excess* – «бути надмірним, перевищувати». Такі словосполучення варто запам'ятовувати разом із відповідними перекладами.

Граматична омонімія дієслова *to have*

Дієслово *to have* має кілька граматичних функцій і відповідних значень

(допоміжне, напівдопоміжне, модальне і смислове), а тому перекладається різними способами залежно від функції:

1. Як допоміжне дієслово, що бере участь в утворенні часових форм перфектної групи дієслова та перфектних форм інфінітива, герундія та дієприкметника I, to have виконує суто структурну функцію і окремо не перекладається, а перекладається у складі певної граматичної форми: *The conditions seem to have been poorly chosen.* – Умови, здається, були підібрані невдало.
2. Як напівдопоміжне слово-репрезентант попередньої перфектної дієслівної форми, to have перекладається відповідником повної дієслівної форми або взагалі не перекладається: *Has such slight error had any effect on the results? Yes, it has.* – Чи мала така невелика похибка якийсь вплив на результати? Так, мала.
- 3.1. Як напівдопоміжне структурне дієслово, to have бере участь в утворенні зворотів моделі “to have + Noun Phrase + Participle II” та “to have + Noun Phrase + Infinitive”, що перекладаються підрядним реченням, яке вводиться сполучником «щоб» чи «аби» і де це дієслово не перекладається, а дієслово-присудок має форму умовного способу або теперішнього часу дійсного способу: *It is most desirable to have the committee work under these circumstances.* – Дуже бажано, аби комісія працювала у заданих умовах.
- 3.2. Речення з конструкцією “to have + Noun Phrase + Participle II” може перекладатися також простим реченням, де додаток дієслова to have стає підметом, пасивний дієприкметник – неозначено-особовою зворотною формою дієслова-присудка, а саме дієслово to have окремо не перекладається: *Some airplanes have engines installed in the wings.* – На деяких літаках двигуни встановлюються на крилах.
- 3.3. У конструкції “to have + NP + Infinitive” дієслово to have часто має каузативне значення «примусити» і відповідно перекладається: *We must do everything possible to have them begin the negotiations as soon as possible.* – Ми повинні зробити все можливе, аби примусити їх розпочати переговори якомога раніше.
4. Як модальне дієслово у складному модальному присудку дієслово to have перекладається модальними словами «повинний» або «мусити» (якщо воно сполучається з неперфектним інфінітивом активного стану) та «слід», «потрібно» або «доводиться», якщо воно вжито у сполученні з неперфектним інфінітивом пасивного стану.
5. Як повнозначне дієслово, що вимагає додатку, to have перекладається дієсловами «мати», «володіти», «отримувати», «містити», «бути» тощо: *The failure will not have serious consequences.* – Ця невдача не матиме серйозних наслідків.

Граматична омонімія дієслова to do

Слово to do може виконувати 4 основні функції і відповідно мати 4 основних лексико-граматичних значення (допоміжного, напівдопоміжного, емфатично-обмежувального та смислового дієслова), а тому перекладається різними способами залежно від своєї функції.

1. Як повнозначне дієслово *to do* має словникові відповідники «робити», «здійснювати», «виконувати», «діяти», «чинити», «виробляти», «продукувати» та численні конкретніші контекстуальні відповідники: *The analysis may do this in either of two ways.* – Завдяки аналізу це можна зробити одним із двох способів.
2. Як допоміжне дієслово, що бере участь в утворенні питальних і заперечувальних речень, *to do* не має безпосередніх лексичних відповідників і окремо не перекладається: *I did not gain much from these discussions either.* – Я також небагато виніс із цих дискусій.
3. Як напівдопоміжне дієслово-репрезентант *to do* вживається для заміни раніше вжитого дієслова і перекладається відповідником останнього, дієсловом «зробити» або зовсім не перекладається: *Some of his followers went much further than he did in their attempts to make this field scientific.* – Деякі з його послідовників пішли далі, ніж він, у своїх спробах перетворити цю галузь в окрему науку.
- 4.1. Як емпатичне дієслово *to do* перекладається прислівниками «дійсно», «насправді», «фактично» тощо: *However, what does occur remains obscure.* – Однак досі невідомо, що ж фактично там відбувається.
Зрозуміло, якщо англійське речення вже має подібні прислівники, то дієслово *to do* не перекладається: *Further changes did indeed take place.* – Насправді відбулися й подальші зміни.
- 4.2. Дієслово *do*, вжите для логічного підсилення перед підметом, звичайно не перекладається: *Not only did he obtain new data, but he described them in detail.* – Він не тільки отримав нові дані, а й докладно описав їх.
- 4.3. Як обмежувальне дієслово *do* звичайно вживається у реченнях, які вводяться сполучниками *but, though, although, however*, й перекладається як «все ж» або «однак»: *In these respects, it is an attractive hypothesis; but it does have its demerits.* – В зазначеному плані це приваблива гіпотеза, проте й вона все ж має певні недоліки.

Граматична омонімія дієслова *to make*

Дієслово *to make* виконує різні функції і має відповідно різні значення (напівдопоміжного, каузативного та смислового дієслова), а тому може перекладатися різними способами залежно від своєї функції.

1. Як напівдопоміжне дієслово, що бере участь у формуванні структурного додатку, *to make* окремо не перекладається (воно перекладається лише в складі структурного додатка або дієсловом «робити»): *But such an approach wakes it impossible to analyse all the data available.* – Але такий підхід унеможливорює аналіз всіх наявних даних.
2. Як каузативне дієслово, що бере участь у формуванні каузативних конструкцій, *to make* звичайно перекладається дієсловами «примусити», «спонукати» або фразою «зробити так, щоб»: *He wanted to make this device operate round the clock.* – Він хотів зробити так, щоб цей пристрій працював цілодобово.
- 3.1. Як повнозначне дієслово *to make* перекладається дієсловами «робити», «виробляти», «виготовляти», «дорівнювати» тощо: *A constant attempt is*

made to keep the burden of paper work to a minimum. – Ми постійно намагаємося зводити до мінімуму “паперову” роботу.

3.2. Сполучення дієслова *to make* з деякими іменниками та прикметниками може становити фразеологічний присудок, де це дієслово перекладається в складі словосполучення: *The author always makes references to the additional literature on every subject of interest to the reader. – Автор завжди посилається на додаткову літературу з тем, що цікавлять читача.*

Якщо дієслово *to make* в таких сполученнях вживається у формі пасивного стану, то воно перекладається різними зворотними дієсловами відповідно до значень іменника-підмета: *Mention has to be made of two important approaches to the problem. – Необхідно згадати два важливих підходи до цієї проблеми.*

3.3. Сполучення смислового дієслова *to make* із післядієслівними частками (так званими «післялогами»), утворює інші дієслова, які за своїм значенням можуть бути суттєво відмінними від цього дієслова, що обов'язково потрібно враховувати при перекладі: *The project is made up with the full consideration of all these points. – Проект складено з повним урахуванням усіх цих застережень. Close analysis makes against this assertion. – Ретельний аналіз спростовує це твердження.*

Модуль 6

Тема 1. Техніка роботи зі словниками

Лексикографія – розділ мовознавства, що розробляє теорію укладання словників.

Залежно від призначення словники поділяються на два типи: енциклопедичні й лінгвістичні.

Енциклопедичні словники подають стислу характеристику предметів, явищ, історичних подій, видатних політичних діячів, провідних вчених, діячів культури, різних понять, що позначаються тими чи іншими словами. Вони включають до реєстру здебільшого тільки іменники та іменникові словосполучення, не дають власне мовних ознак реєстрових слів, широко наводять власні назви.

Важливу роль виконують галузеві (спеціальні) енциклопедичні словники, що систематизують знання певної галузі науки, техніки.

У лінгвістичних словниках по-різному пояснюється слово: з погляду властивого їм лексичного значення, походження, правопису, наголошення тощо.

Лінгвістичні словники можуть бути одномовними, двомовними, багатомовними. Двомовні чи багатомовні – це перекладні словники. У них подано переклад слів з однієї мови на іншу.

Основним типом лінгвістичних словників є одномовні, в яких у певному аспекті розкриваються особливості слів. Вони поділяються на окремі різновиди словників: тлумачні, орфоепічні, орфографічні, етимологічні, історичні, словники іншомовних слів, термінологічні, фразеологічні, частотні, інверсійні, словники мови окремих письменників,

словники конкретних лексичних груп (антонімів, синонімів, паронімів, омонімів, перифраз), словотвірні, морфемні тощо.

Тема 2. Аналіз і переклад простого речення.

В англійській мові порядок слів, як правило, служить граматичним засобом встановлення функції слова в реченні. Тому англійське речення відрізняється набагато жорсткішим і постійнішим порядком слів, ніж в українській мові.

Англійське речення: *He can do it* може мати декілька перекладів – *Він може зробити це. Це може зробити він.* Порядок слів у реченні залежить від смислового акценту. Оптимальний порядок слів в українській мові не може бути встановлений в окремо взятому, ізольованому реченні, вирваному з контексту. Необхідно вирішувати питання порядку слів принаймні в межах абзацу, враховуючи взаємодію речень, котрі входять до нього.

Однак, деякі закономірності розміщення слів при перекладі з англійської мови виявляються вже при розгляді перекладу окремих речень. Візьмемо, для прикладу, декілька типових за своєю структурою коротких повідомлень:

Los Angeles law firm Lewis, D'Amato, Brisbois and Bisgaard has recently opened its office in Ulan Bator.

Three Welsh Language Society members were arrested at the National Eisteddfod yesterday.

У цих прикладах ми маємо справу з типовою структурою короткого повідомлення в англійській мові: на першому місці – група підмета, за нею – група присудка. Основне, центр повідомлення, стоїть на першому місці. Деталі повідомляються у кінці речення. Такий же порядок слів зберігається у повідомленнях із вказанням на джерело: *The US Air Force is planning to have 131 wings - more than 23,000 planes and 975,000 men by mid-1956, Mr Charles Wilson, Secretary of Defence, announced in Washington yesterday in a House of Representatives Committee.*

При перекладі українською мовою порядок слів буде протилежним. В українському реченні на першому місці виявиться другорядний член – обставина, на другому – присудок і на останньому – підмет. Таке розміщення слів є звичайним для українського розповідного речення, в якому міститься повідомлення, всі елементи якого є новими для читача. Перенесення обставин місця та часу на перше місце пояснюється тим, що їх постпозиція по відношенню до присудка веде до більшого смислового виділення обставин. Тому в українському реченні обставини часто виносяться на перше місце, якщо на них не робиться смислового наголосу.

Тема 3. Аналіз і переклад складного речення.

При перекладі складного речення необхідно урізноманітнити порядок слів, щоб не було декількох речень підряд з підметом – особовим займенником на початку.

В англійській мові у підрядному реченні, що передує головному, підмет часто буває виражений займенником, а в головному – іменником. В

українській мові такий порядок логічно неможливий: *When she entered the room, the teacher saw the students writing.* – Коли викладач зайшла в аудиторію, вона побачила, що студенти пишуть.

Якщо при перекладі зберегти для вираження підмета у першому реченні займенник, а в другому – іменник, то складеться враження, що йдеться про дві різні особи: *Коли вона зайшла в аудиторію, викладач побачила, що ...*

Такий порядок пояснюється тим, що в англійській мові домінує синтаксичний принцип: при спільності логічного суб'єкта підмет підрядного речення виражається займенником, а підмет головного – іменником. В українській мові іменником виражається підмет того речення, яке стоїть першим, незалежно від того, головне це речення, чи підрядне.

У реченнях із формальним підметом *it* та смисловим підметом-інфінітивом останній звичайно перекладається неозначеною формою дієслова: *It seems reasonable to assume that this tendency will continue.* – Слушно припустити, що така тенденція збережеться.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Шавкун І. Г., Волкова В. В., Дибчинська Я. С. Теорія та практика перекладу: лексичний аспект : навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Країнознавство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 117с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2011/12/0012623.pdf>.
2. Шавкун І. Г., Волкова В. В., Дибчинська Я. С. Теорія та практика перекладу: граматичний аспект : навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Країнознавство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 117с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2013/01/0028258.doc>.
3. Волкова В.В., Дибчинська Я.С. Теорія та практика перекладу: практикум для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Країнознавство». Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 100 с.
4. Карабан В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову : навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця : Нова книга, 2003. 608 с.
5. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного перекладу : монографія /за заг. ред. С. М. Амеліної. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 470 с.
2. Бирик С. Ділові документи та правові папери: Листи, протоколи, заяви, договори угоди. Харків : Фолио, 2005. 491 с.
3. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад. Навч. посібник для студентів філологічного напряму підготовки. Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. 232 с.
4. Гуменюк А. Г., Ковтун О. Ю. Мова дипломатичних документів: навчальний посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 112 с.
5. Дайнеко В.В., Васильєв С.В., Грищенко М.Б. Англійська мова в дипломатичному листуванні. Київ : Київський університет, 2014. 399 с.
6. Демецька В. Адаптивна модель перекладу в психолінгвістичному вимірі. *Psycholinguistics*. 2019. №26(2). pp. 70–90. URL: <http://dspace.kmf.uz.ua:8080/jspui/handle/123456789/337>.
7. Іванова О.В. Основи укладання галузевих глосаріїв: підручник. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 246 с. URL: http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/5066/1/%d0%86vanova_Osnovi_ukladannja.pdf.
8. Канкаш Г.Д. Синтаксична структура тексту дипломатичної ноти. *Лінгвістичні дослідження*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. Вип. 49. С. 17-21. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/lingvistics/article/view/1778>.
9. Кащишин Н. Особливості перекладу англійських дипломатичних термінів українською мовою. *Іноземна філологія*. 2011. № 123. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/foreignphilology/article/view/415>.
10. Колодій Б. Переклад аудіовізуальних текстів фахового спрямування : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 250с.
11. Максимов С.С. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови): Навчальний посібник. Видання друге, виправлене та доповнене. Київ: Ленвіт, 2007. 416 с.
12. Мамрак А.В. Вступ до теорії перекладу. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.

13. Мартинюк О.М. Особливості дипломатичного листування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 38. Т 2. С. 111-114. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_2/31.pdf.
14. Переклад текстів міжнародних англomовних угод українською мовою. Три базові угоди у галузі прав людини: навч. посіб. / Л. М. Черноватий, та ін. Вінниця : Нова Книга, 2017. 272 с.
15. Ребрій О.В. Основи перекладацького скоропису / Навч. посібник. За ред. Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. Вінниця: Нова Книга, 2006. 152 с.
16. Фока М. В. Композиційні та лінгвостилістичні особливості ділового листування англійською мовою. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 1. Ч 4. С. 158-163. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_4/30.pdf/
17. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навчальний посібник. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 172 с. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1984/1/2020_NP_Furt_Terminolohiia.pdf.
18. Nikitina, Tatyana, Klara Kasatkina, S. Cindori, O. Larouk, E.Yu. Malushko, L.N. Rebrina & N.L. Shamne (eds). 2018. Integrated Approach to Text Analysis in Teaching Translation at Linguistic Department. SHS Web of Conferences, Vol 50. URL: <https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2018/11/contents/contents.html>.
19. Kirsten Malmkjær (ed.). The Routledge Handbook of Translation Studies and Linguistics. London: Routledge, 2020. 466 p. URL: <https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Translation-Studies-and-Linguistics/Malmkjaer/p/book/9780367735456>.
20. Venuti L. The Translation Studies Reader. London & New York : Routledge, 2004. 524 p.

Інформаційні ресурси:

1. Англо-український дипломатичний словник: Понад 26 000 слів і словосполучень / за ред. І. С. Бика. Київ: Знання, 2006. 579 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Baraban_Nataliia/Anhlo-ukrainskyi_dyplomatychnyi_slovnyk/ (дата звернення 15.09.2021).
2. American Society of International Law. URL: <http://www.asil.org/> (дата звернення 02.08.2021).
3. Articles on Translation Theory. Translation Directory. Com. URL: http://www.translationdirectory.com/translation_theory.htm (дата звернення 02.08.2021).
4. A theoretical account of translation – without a translation theory. Cogprints. URL: <http://cogprints.org/2597/> (дата звернення 19.08.2021).
5. Collins Online Dictionary. Free online dictionary, thesaurus and reference materials. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення 15.09.2021).
6. Dictionary by Merriam-Webster: America's most-trusted online dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення 15.09.2021).
7. Diplo. URL: www.diplomacy.edu/language (дата звернення 02.08.2021).
8. E-International relations – the world's leading open access website for students and scholars of international politics. URL: <http://www.e-ir.info/> (дата звернення 02.08.2021).
9. Global Translations Systems. URL: <http://www.globaltranslation.com/index.php> (дата звернення 03.08.2021).
10. Internationalrelations.org. URL: <http://internationalrelations.org/> (дата звернення 02.08.2021).
11. Journal of Translation. SIL International. URL: <http://www-01.sil.org/siljot/index.asp?series=932> (дата звернення 19.08.2021).
12. Kwintessential. URL: <http://www.kwintessential.co.uk/> (дата звернення 02.08.2021).
13. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення 15.09.2021).
14. The Free Dictionary: Dictionary, Encyclopedia and Thesaurus. URL: <https://www.thefreedictionary.com/> (дата звернення 15.09.2021).

15. The international relations and international cultures. URL: <http://www.international-relations.com/> (дата звернення 15.07.2021).
16. United Nations treaty collection. URL: <http://treaties.un.org/> (дата звернення 15.07.2021).